

XLI. évfolyam 2018. július–augusztus

Kertbarát

magazin

Ajándék
1000 Ft-os
Oázis kuponnal

KÉNYELEM
A HÁTSÓ UDVARBAN

A KASTÉLY SZÍVE

NÖVÉNYKARAKTEREK

ÚT AZ ÉLETMŰDÍJIG
TIFFÁN EDE

SZIKORA RÓBERT *kertje*

AZ ELSŐ 25 ELŐFIZETŐNK 2000 FT-OS OÁZIS VÁSÁRLÁSI UTALVÁNYT KAP

695 Ft | előfizetőknek 645 Ft

9 770133 194300 18007

Frissítő kedvezmények!

A Magyar Mezőgazdaság Kft. kiadványainak
nyári akciós előfizetési árai:

KIADVÁNY	1 ÉVRE	1/2 ÉVRE
Magyar Mezőgazdaság	~~24 720~~ 21 000	~~12 360~~ 10 500
Kertészet és Szőlészet	~~22 080~~ 18 840	~~11 040~~ 9 420
Kistermelők Lapja	~~4 920~~ 4 200	~~2 520~~ 2 100
Méhészet	~~5 160~~ 4 440	~~2 580~~ 2 220
Kerti Kalendárium	~~3 900~~ 3 300	—
Kertbarát Magazin	~~3 870~~ 3 270	—
Pegazus - A lovasok lapja	~~8 340~~ 7 080	—
Borászati Füzetek	~~8 400~~ 7 140	—

15%
KEDVEZMÉNY

ELŐFIZETHET A
MAGYARMEZOGAZDASAG.HU/2018NYARIAKCIO
weboldalon, a MAGYAR POSTA ZRT.-nél a 06-1-767-8262 számon, a
hirlapelofizetes@posta.hu e-mail címen, a www.posta.hu WEBSHOP-
ban és személyesen az ország bármely postáján.

Az akció 2018. augusztus 1 - augusztus 31. között érvényes, valamint más akciókkal nem összevonható.

Az örök gye

Még frissen él bennem a Siófoktól délre található kis település panziójában látott-tapasztalt nyári emlék: a bájos, falusi házra és pincesorra emlékeztető szálláshelyet mintaszerű gye övezte. Az ugyancsak kifogástalanul ápolt fák, cserjék, évelőágyak és a tó szinte csak mellékszereplők voltak a kertben. A lankára boruló, tekintélyes méretű zöld szőnyeg annyira tökéletes volt, hogy sok vendég – így én is – először csak hosszasan csodálta, majd lehajolt, megsimogatta, ellenőrizvén valóságát. Alig-alig léptek rá, inkább nagy körültekintéssel a járdákat használták. A következő ámulatba valószínűleg akkor estek, amikor láthatták, a tulajdonos maga vágja a fűvet szigorúan háromnaponta. Mint mondta, hobbija a gye, öröme leli ebben a munkában. A gyakori nyírás miatt nincs szükség a nyesedék összegyűjtésére sem, az alig egy centiméteres fűszálak tömege helyben, tápanyagként hasznosul.

A csupa felsőfokú jelzőkkel illethető példa mellett természetesen a hétköznapi megvalósításoknak is van létjogosultságuk, a gyepek ott a helye a kastélykertekben, arborétumokban, parkokban és a magánkertekben, amik közül talán csak a legapróbbak kivételek. Egyöntetű zöld mivoltával, vízszintes-ségével kiemeli a köré ültetett növényeket, megnyugtatja a tarka ágyások látványától „megfáradt” szemet. A legújabb, környezettudatos elképzelés szerint a rendszeresen nyírt pázsitok mellett a nyíratlan vadvirágos gyepeknek is helyük van, nemcsak a nagy kiterjedésű kastélykertekben, hanem a városi parkokban is. Ne lepődjünk hát meg, pláne ne bélyegezzük elhanyagoltnak őket, ha ilyenekkel találkozunk.

Lapunkban is rendszeresen visszatérő téma a gypápolás. A nyár derekán a kora reggeli órákra időzített rendszeres öntözéseken kívül kevesebb a munka vele, így mostani lapszámunkban a tennivalók helyett inkább a gye szerepét követhetjük nyomon: érdemes szemügyre venni, milyen erővel hangsúlyozza a különleges alakú ún. szoliter növényeket, vagy a fehérvárscurgói Károlyi-kastély faóriáit. Szokásunkhoz híven magánkertekbe is ellátogatunk, Szikora Róbert zenész és Tiffán Ede borász engedett be otthonába, kertjébe, és egy bájos óbányai kertbe is bepillantunk.

Algyei Wanda

HONDA

Tisztán és egyszerűen

- 4 ütemű benzinmotor
- Extra rezgéscsillapítás
- 360 fokban forgatható
- Alacsony fogyasztás
- Kényelmes vállheveder
- Cserélhető tartozékok (vágókés, vágótárcsa, damilfej)

Honda UMK 435 fűkasza
Fogyasztói ár: 139 990 Ft

HONDAshop.hu

8

38

22

16

52

59

BEMUTATJUK

- 6 Száraz, napos helyek királynői
- 46 Fűszerek a Bibliából
- 52 A kékhüvelycserje és az akebi

KERTEK-EMBEREK

- 8 Szikora Róbert
- 12 Ékszerdoboz a Mecsekben
- 22 Út az életműdjig – Tiffán Ede

IDEGEN TÁJAKON

- 16 Nem maradhat le a kertes bakancslistáról: Nymans

ITTHON

- 20 A kastély szíve
- 38 Virágos réteken
- 40 Kényelem a hátsó udvarban
- 42 Harmóniában a természettel

KERTET ÉPÍTÜNK

- 26 Növénykarakterek

MAGOT KÜLDÜNK

- 30 A közösséges babér

IDŐSZERŰ

- 31 A növények is leéghetnek
- 36 Teendők őszelőn
- 44 Sörrel, sóval, cukorral

KERTÉSZPALÁNTA

- 50 Micimackó és a méz

VENDÉGLÁTÁS

- 56 Bájos pohárdesszertek

VIRÁGKÖTÉSZET

- 58 Kreatív kalapok
- 59 Csalogató virágdíszek
- 59 Lendületes csokrok
- 60 Liliomot liliommal
- 61 Bazsarózsa pohárban

SZÁRAZ,

NAPOS HELYEK KIRÁLYNŐI

Az éghajlatváltozás következtében mind nagyobb szerepet kapnak azok a növények, amelyek jól viselik a szélsőséges környezeti viszonyokat; a szárazságot, a meleget, és az időnkénti özvízszerű esőzést. A városok, falvak közterületein és a házikertekben is mind sürgetőbb az igény arra, hogy a kevés gondozást igénylő, mégis szépen díszítő fák, cserjék és évelő növények váltsák föl az igényesebb fajokat, fajtákat.

Szeptember végén a verbéna, a díszgyertya és az óriás varjűháj uralja a látványt

A SZERZŐ FELVÉTELEI

Buglyos fátyolvirág (*Gypsophila paniculata*) **Nyuszifül** (*Stachys byzantina*) **Piros sarkantyűvirág** (*Centranthus ruber* 'Coccineus') **Piros gólyaorr** (*Geranium sanguineum*) **Kis-ázsiai macskahere** (*Phlomis russeliana*) **Ligeti zsálya** (*Salvia nemorosa*) **Bordó levelű orvosi zsálya** (*Salvia officinalis* 'Purpurascens')

A hazai faiskolák több új fajtával rukolnak elő, amelyek nemcsak elviselik városaink szennyezett levegőjét, már-már félsivatagi éghajlatát, hanem lombtömegükkel tisztítják, hűsítik a levegőt, ráadásul szépek is. Érdekes őket megismerni, alkalmazni. Az évelő növények között is számos faj, fajta létezik, amelyek alkalmasak városaink forgalmas közterületeinek, intézményeinek és magánkertjeinek díszítésére. A nyugat-európai országokban két évtizede mind több városi közterületre és sok más helyre terveznek ún. újnómet stílusú vegyes kiültetéseket. Hazánkban is láthatunk hasonló próbálkozásokat, sőt jó példákat, Budapesten és vidéki városokban, falvakban egyaránt.

Ezek közül mutatunk most egy vegyes évelőágyat, amely az egyik Balaton-parti település parkolójában létesült három évvel ezelőtt. Az ágyás teljesen napos, talaja kötött-középkötött, kavicssal keveredett. Ha kiszárad, olyan kemény, mint a beton, szerves anyagban és tápanyagban szegény, kémhatása semleges. Az évelők szélesebb körű terjedését nehezíti az a vélekedés, hogy fenntartásuk sok munkával jár, ráadásul érteni is kell hozzá. Ezt szeretnénk a most bemutatott kiültetéssel megváltoztatni. Az ökológiailag helyesen összeválogatott fajokból álló vegyes kiültetések fenntartása egyszerű, és kevés munkát igényel. A gyomosodás megakadályozásának két alappillére az ültetéskor

A KÉPEN LÁTHATÓ NÖVÉNYEKEN KÍVÜL AZ ÁGYÁSBAN DÍSZLIK:
Évelő díszgyertya (*Gaura lindheimeri*)
Kardlevelelű peremizs (*Inula ensifolia*)
Levendula (*Lavandula angustifolia*)
Macskamenta (*Nepeta faassenii*)
Fehér varjűháj (*Sedum album* 'Murale')
Óriás varjűháj (*Sedum 'Matrona'*)
Óriás verbéna (*Verbena bonariensis*)

gyommentes talaj és a kellően vastag (6-7 cm) kavicsmulcs. A kiültetést követően a növények begyökeresedéséig fontos a heti egyszeri alapos öntözés, később csak aszályos időszakban szükséges a vizet pótolni.

Évi két-három alkalommal elegendő átvizsgálni a területet, és a megjelenő gyomokat kiszedni. Az évelők elvirágzott virágfejeit nyár közepén levágjuk. Kora tavasszal az örökzöldek kivételével az egész ágyást lekaszáljuk vagy ollóval visszavágjuk. Ezután hátradőlhetünk, és gyönyörködhetünk virágágyásunk hétről hétre változó látványában. A képen látható kiültetés esetében csupán ennyi munkát végeztünk az elmúlt három évben, és a látvány önmagáért beszél. Az ágyás növényei magánkertek száraz, napos területeinek beültetéséhez is megfelelnek.

Ambrus Mária Zsófia

Szikora Róbert fiatalon, 15 évesen már együttesben zenélt. Abban az időben kezdte, amikor a mára klaszszikusnak mondható hazai pop-beat aranykor kialakult, és amelynek tagjai mára kitüntetett tekintélyes zenészek, egyikük-másikuk élő legenda. A Hungária együttes tagjaként érte el első átütő sikerét, majd következett az R-GO és a csikidam korszak, amely ma is tart. Több éneknek írt slágereket, filmzenéket szerzett, zenés tévéműsort vezetett, a közelmúltban pedig az egyik tehetségkutató műsor zsűritagjaként ismerhette meg a fiatalabb nemzedék. Bár mint mondja, koncertjein mindig legalább annyi a huszonéves néző-hallgató, mint a korosztályából való.

A hazai popélet egyik legegységibb tagját, az örökifjú Szikora Róbertet mindenki ismeri, hatvanon túl is vannak lelkes fiatal rajongói, sokszor a háza előtt várakoznak, hátha megpillanthatják kedvencüket.

Kevesen mondhatják ezt el ennyi idős korukban magukról.

Persze akik a villa körül ólálkodnak, nem elsősorban a környezetre kíváncsiak, hanem a különleges, szafaris-katonás stílust, a csikidamot megteremtő énekes-zenész-zeneszerző sztárra.

Minket szépen ápolt, otthonos kertje érdekelt.

Errefelé alig jár ember, csak a madarak csicseregnek teli torokból. És akad itt még üres telek is. A sarkon éppen egy új ház falait húzzák föl. Messze a buszmegálló, autók is ritkán robognak erre, akár az utca közepén is sétálhatnánk. Harminc éve itt még szinte senki nem lakott, csak bokrok, hétvégi házak és gyümölcsöskertek jellemezték a tájat.

Szikora Róbert mindig kertes házban élt, gyerekként Budapest északi részén, Rákospalotán. Az a 15. kerületi ház természetesen egészen más volt, mint ez az eldugott helyen fekvő budai, amit Robi – mindenki így hívja házigazdánkat – álmodott-teremtett maguknak feleségével, *Zsuzsával*.

A művésztől régen sem állt távol az ezotéria és az asztrológia, ma inkább a vallás felé fordult. Amikor megpillantom a már elnyílt bőrlevéltövek között a bájos angyalszobrokat, tudom, hogy azok nem csupán divatos díszek, vagy díszletek. Sokkal inkább szimbólumok, és Robi azon szemléletét tükröző tárgyai, amely szerint „az angyalok mindig velünk vannak, elkísérnek bennünket egész életünkben, és még azon is túl”.

AZ ÜDE KERT KIKAPCSOL

Sokszínű, mint a zenéje

A régi tulajdonos által ültetett termő gyümölcsfákat ki kellett vágniuk, nem lett volna idő a szakszerű ápolásukra, és a tér is kellett, a harsogóan friss szabad levegő, a szép, üdezőld gyeppel.

A szakértő gondozásban elkél a segítség, házigazdánk ugyanis gyakran turnézik itthon és külföldön, nem is érne rá nap, mint nap füvet nyírni, a rakoncátlan ágakat lenyesni, az elnyílt virágokat összeszedni, avart gereblyézni. De ha itthon van, ragaszkodik hozzá, hogy ő locsoljon, ez a kedvenc kerti foglalatossága. Ilyenkor érzi igazán a „kert szagát,” amely, ahogy ő fogalmaz, mindig is hívta, akkor is, amikor beleszerettek a környékbe.

Sokszor csak üldögélnek a feleségével, élvezik a csendet, amit néha rigófütty szakít meg. Mára kialakultak a kedvenc zugok, van amelyekben a kávé szeretik kortyolni, a másikon, ahová kis halastavat telepítettek, a halak csobbanását, játszadozását figyelik. A kert egyébként ugyanolyan sokszínű, mint a művész muzsikája: némely szeglete intim, gondolkodásra hív, a másik az egyedülálló panorámának köszönhetően nagyvonalú és elegáns.

Szeretek hazajönni

Ez a növényegyüttes természetesen messze áll attól a pálmafás, szafaris, idegenlégiós, parafakalapos, kekiruhás fantáziavilágtól, amely oly nagy sikert aratott évtizedeken át. A színpad elképzelt, profin kidolgozott fikciója azonban más, mint a valóság.

• *Mikor szereti legjobban a kertet?*

– Tavasszal, amikor minden éled. Először a hóvirágok igyekeznek áttörni a hótakarót, majd kezd kibújni a többi hagymás, köztük a színpompás tulipánok. A lépcső mellett jól érzi magát a kora tavasszal nyíló, rózsaszínes-lilás bőrlevél. Mindig más és más az uralkodó szín. Amikor a tulipánok már elnyíltak, illatozni kezdenek a gyöngyvirágok. Kedvencem a később nyíló szívvirág, de szeretem a klasszikusokat, a leandert, a különleges fenyőfélét, az agávét és a szépen nyírt bokrokat, bukszusokat is.

• *Sikerült elhódítani a természettől ezt a környéket?*

– A szomszédban télen előszeretettel csörtetnek a vaddisznók, olykor a fürge mókusok villámgyorsan leszaladnak inni a halastóhoz, és néha előmerészkedik egy-egy róka is. A sünik őslakosok itt, a madarak pedig az elmúlt évtizedek alatt belakták a környéket, pontosabban visszamerészkedtek az építkezés után.

• *Soha nem hiányzott a környezetéből a kutya?*
– Most is van egy hűséges, kedves labradorunk, nagyon szeretjük.

• *Mára beállt a kert, ez lesz a végleges kialakítás?*

– Sokszor átépítettük már, ám most talán valóban magára talált. Sok sarjat, palántát kapok ajándékba a barátoktól, de már alig találunk nekik helyet. A kert minden évben más arcát mutatja, hiszen élő növényegyüttes.

• *Több kontinens számos országában fölépített már, hol látott a mai napig emlékeztető tájat, természeti szépséget?*

– Gyönyörű vidékeken jártam, de hiába vonzó az örök nyár birodalma, nem tudnám elképzelni, hogy 30 °C-ban ünnepeljem a karácsonyt. Szeretek hazajönni. Máltán elragadó, emberi léptékű tájat láttam, virágcsoportokat történelmi épületek közé ágyazva, ott egyszerre európai, ugyanakkor egzotikus az állat- és a növényvilág.

• *Milyen az itteni élet, ismerik például az új szomszédokat?*

– Kiváló környék, kellemes távolságban élünk egymástól, de mindenki ismer mindenkit. Nem zavarjuk egymást. Sok fiatal család költözik az utcába, kedves, kulturált emberek.

A szépen gondozott kert üde látvány, ki kapcsol, nyugalmat, pihenést kínál a szórakoztatóipar világában.

Elek Lenke

ÉKSZERDOBOZ *a Mecsekben*

Megoszlanak a vélemények, hogy ildomos-e közszemlére tenni magánkertet, hiszen az a magánéletünk része. Heim Márta és férje, Szibelle Jenő szerint – akik az idén először nyitották meg hivatalosan is a kertjüket a Kelet-Mecsek kis zsákfalujában, Óbányán – a kettő nem zárja ki egymást, az évenként egyszeri, kétórás látogatás rengeteget adhat a házigazdának és a vendégnek egyaránt. Rokonlelkű emberek ötleteket cserélnek, elbeszélgetnek, közben feltöltődnek. Az Édenpont mozgalomtól függetlenül ők amúgy is tapasztalt kertnyitogatók már: évek óta beengednek kirándulókat a kertjükbe.

Óbánya a Kelet-Mecsek legszebb völgyében fekvő egyutcás zsákfalú, kis ékszerdoboz a hegyek között. Sváb származású lakosai rendben tartják portáikat, öröm végigsétálni egyetlen utcáján. Hétvégenként és tavasztól ősziig szinte minden nap özönlenek oda a kirándulók, hiszen a falun keresztül közelíthető meg a Mecsek egyik legszebb természeti érdekessége, a Ferdevízes és a Csepegő-szikla. Jó pár évvel ezelőtt magam is fölkerestem ezeket a nevezetességeket. Hosszasan elidőztem az egyik ház előtt, és – bevallom –, le is fényképeztem a mesés tavat, a partján üldögélő vagy várakozó (?) macskával, illetve a tornácós ház falánál katonás rendben sorakozó kaktuszokat. Amikor az Édenpont mozgalom kihirdette idei programját, szemernyi kétségem sem volt afelől, hogy azt a kertet bizony én már láttam.

Kaktuszokkal kezdődött

Idén tavasszal ismét fölkeredtem, immár kilépve az illegalitásból, és elmeséltem lesifotós bűnömet a házigazdának, Heim Mártának. – Ó, de kár, hogy nem csöngettet be! Ha itthon vagyok, szívesen behívom, körbevezetem az érdeklődőket. A kaktuszos fal kilátszik az utcára, sokakat megállít. Velük kezdődött a gyűjtőszenvédelem csaknem 30 évvel ezelőtt. Már befejeztem a gyűjtést, most már csak fenntartom az állományt, néha ki is pusztul egy-egy tő, mégis minden tavasszal, amikor kihordom őket a szuterénból, meglepődöm, hogy mennyien vannak. Ameddig csak lehet, húzom-halasztom a behordásukat őszzel, mert a telet elég zord, sötét körülmények között kell átvészelnüök. Rendszerint megvárom vele a december elejét, egy-két napos enyhe fagy még nem árt meg nekik.

- *A kaktuszok után jöttek a kerti növények?*
– Valahogy így. A kertet a szüleim művelték, aztán édesapám halála után anyu már nem győzte egyedül a munkát, nekünk adta az utca felőli részt, a férjemre és rám bízta, hogy mit csinálunk vele. Befüvesítettük, és sorra látogattuk a környéki kertészeket különleges növények után kutatva.

Örökzöldek paradicsoma

- *Mik voltak az első szerzemények?*
– Egy selyemfenyő, a japán díszcseresznye, magnóliák, törzsre oltott csavart mogyoró, aztán jöttek a japán juharok. Remekül érzik

HEIM MÁRTA ÉS A SZERZŐ FELVÉTELEI

magukat itt a párás völgyben, nyáron sem perzselődik meg a lombjuk, ráadásul 3-4 órától már árnyékba borul a kert itt a völgyben. A kert végében csörgedező patak is sokat segít ebben, jó néhány fokkal hűvösebb a levegő, mint máshol.

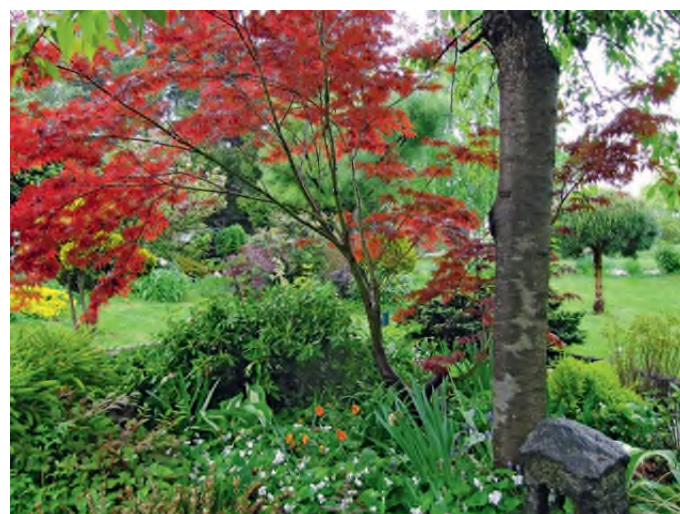
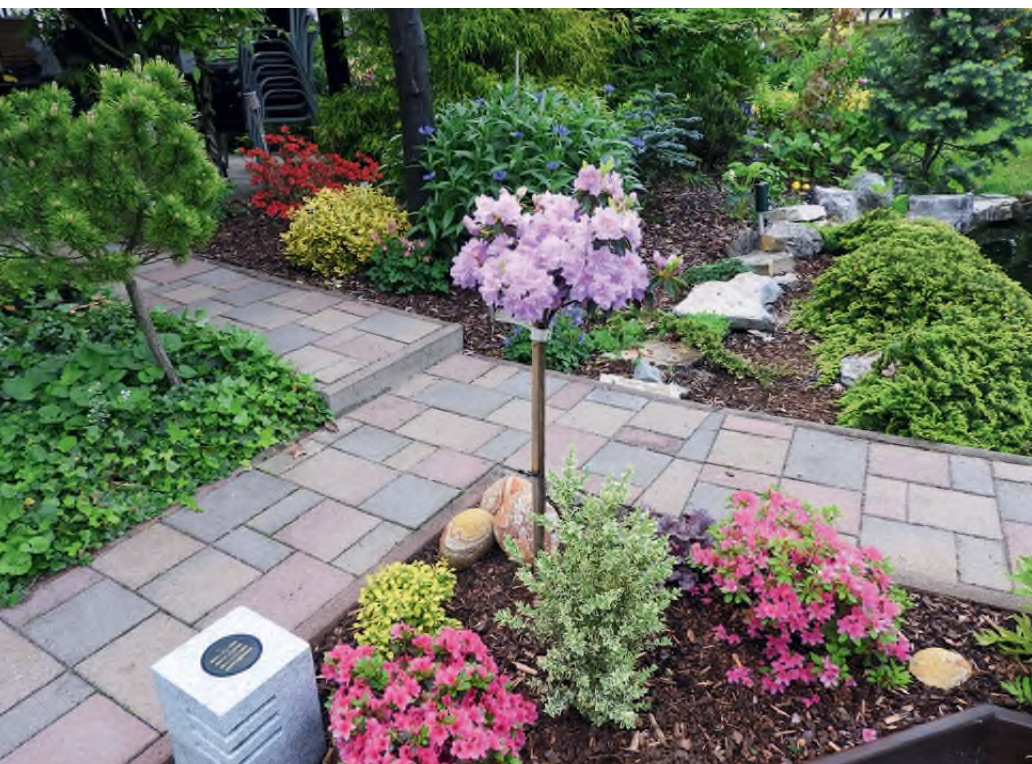
- *Sok, ereje teljében levő rododendron és azálea készülődik virágzásra. Savanyú lenne itt a talaj?*

– Sajnos nem, mindegyiket edényben neveltem tőzeges, savanyú közegben, és azzal együtt sülyesztem le a földbe. Nem nevel-

nek kiterjedt gyökérzetet, kifejlett korukban is beérik 10-20 literes edénnyel, csak a tápanyagot kell pótolni. Fontos, hogy elegendő lyuk legyen a cserép alján, hogy ne alakuljon ki pangó víz. Most a későn jött tavasz miatt sokat csúszik a virágzásuk.

- *Az örökzöldek paradicsoma ez a párás, hűvös klímájú kert.*

– Ők a másik nagy kedvenceink. Egészen Gödöllőig, Tóth Gyula faiskolájáig elmerészkedünk egy-egy különleges fenyőoltványért. Némelyiküket pomponosra nyírjuk, hogy ne

nőjék ki a helyüket. Ebben a férjem is részt vállalt, mindkettőnknek megvannak a saját nyírt növényei, nem kontárkodunk bele egymás műveibe. Neki van türelme hozzá, hogy a friss hajtásokat egyesével a harmadára visszacsipkedje.

Sajnos az idén télen a szarvas is „besegített” a munkába, de nagyon csúnyán. A nagy hóban nem jutottak ki az erdészek az etetőkhöz, a szarvasok bejöttek a faluba, maguk alá gyűrték a pataparti kerítéseket, és szinte mindent megkóstoltak: lelegelték a varázs-

ket. Kertszenvédelyünk legelején az egyik árudában ajánlottak nekünk egy pécsi házaspárt, akik különleges friskeket gyűjtöttek és szaporítanak. *Joli néni* és *Pista bácsi* olyan szeretettel beszéltek a növényeikről, annyi hasznos tanácsot kaptunk tőlük, hogy még ennyi év után is nagy szeretettel gondolok rájuk. Sok ihletet merítettünk az idős házaspár kertjéből. Évekig visszajártunk hozzájuk, először csak friskeket, aztán sásliliomokat is vásároltunk náluk. Tőlük van az első japán azáleám, fás bazsarózszám, klemátiszom, és még sok más.

Ma már sajnos kevesebb az időm, hiszen két hetet Bécsben dolgozom, aztán hosszú utazást követően tíz nap alatt próbálok elvégezni az egyhónapos kerti munkát. A munkaigényes friskeket fokozatosan a „lusta” kertész is szerető sásliliomok váltották fel. Egymás mellett nevelkednek, jól kiegészítik egymást eltérő virágzási idejükkel.

• *A kert végében sorakozó tövek is ültetésre várnak?*

– Nem, azokat eladásra nevelem. Aki erre jár, választhat közülük. Közel száz fajta vár gazdára. A sorokban fémtáblákon számokkal jelölöm a fajtákat, amit szaporításkor gondosan fölírok a leválasztott sarjak csepeire. Mindegyik fajtáról van fényképem albumban, ez megkönnyíti a választást.

Rokon lelkek

• *A kert főszereplőjéről, a tóról még nem beszéltünk.*

– A férjem ötlete volt, én kezdetben idegenkedtem tőle, de most már nagyon örülök neki. Amikor itthon vagyok, nincs olyan nap, hogy minden más munkát félretéve ne telepednék le mellé feltöltődni legalább kétszer-háromszor. Tünderrózsákat és újdonságként lótoszt is telepítettünk bele.

• *A koi pontyok jól átvészeli a telet?*

– Az idén szerencsére nem volt gondunk, de volt olyan év, amikor tél végén döbbenet vettük észre, hogy a jégréteg alól elfolyt a víz. Minden hal elpusztult, majd a szívem szakadt meg. Máskor meg a macskák jártak rá az állományra. Hangriasztóval láttuk el a tavat, azóta messze elkerülik a környékét.

• *Hogyan talált rá az Édenpont mozgalomra?*

– Inkább ők találtak rám. Az egyik közösségi oldalon több kertkedvelő csoporthoz is csatlakoztam, képeket töltöttem föl a kertemről, amire felfigyelt a mozgalom motorja, *Bese Erzsébet*. Nem kellett sokáig győzködnie, hiszen magamtól is régóta nyitogatom a kapukat az érdeklődők előtt. A kertszerető emberek rokon lelkek, sokat adhatnak egymásnak akár néhány perces látogatással is.

Algeier Wendy

mogyoró virágait, belerágtak a dédelgetett fenyőoltványokba, de a magnólia rügyei is ízlettek nekik. Érdekes módon a tiszafa hajtásaiból is sok fogyott, pedig az mérgező. Az erdészet ígért kártérítést, jöttek is fölmérni a kárt, a mi esetünk azonban igen szokatlan a faluban, csak azt hajtogatták, hogy „majd rendbe jön az a fácska, hiszen maradt néhány ép hajtása”. De hány évnek kell addig eltelnie? És épp a díszértékét veszítette el.

Krumpli helyére nőszirm

A szívfacsaró látványhoz nem lehet semmi vigasztalót hozzáfűzni, inkább továbbsétálunk a kert alsó, patak felőli felébe. A szomszéd felől sokat ígér a támrendszerre futtatott hegyi iszalag (*Clematis montana*) dús tömege. Középen sorokba rendezve friskek és sásliliomok.

– Kezdetben nagy kedvenceink voltak az friskek. Lépésről lépésre hódították meg a veteményeskertet: kikerült egy-egy tő krumpli, már ültettük is helyére az friske-

Nem maradhat le a kertes bakancslistáról: NYMANS

1

Az Egyesült Királyságban százával találunk kisebb-nagyobb kiváló, növénybarátoknak mindenképpen meglátogatásra ajánlott kerteket. Dél-Angliában, a két Sussex grófság közös határvidékén, Crawley és Haywards Heath városok körzetében különösen sok pompás kert van szinte kőhajításra egymástól.

Ilyenek Gravetye Manor, Sheffield Park, Leonardslee, Borde Hill, High Beeches, Wakehurst Place, Nymans. Ha arra járok, nem tudom megállni, hogy többször is újra meglátogassam őket.

Ludwig Messel bankár Németországból települt át az Egyesült Királyságba, ahol nagyon sikeresen tevékenykedett a tőzsdén. A Nyugat-Sussex grófságban, Crawley városától délre fekvő Handcross nevű, szerény, csinos falucskában 1890-ben vásárolta meg a 250 hektáros Nymans birtokot. Nem csoda, hogy odacsábitotta ez a nagyszerű kies vidék. A déli grófságokon nyugat-kelet irányban – Hampshire-től Kentig – húzódó tájegység Weald néven ismert. Valamikor hatalmas kiterjedésű erdők borították. Handcross a South Downs nevű, változatos, bájos dombvidéken fekszik.

Kivételes helyen

Az új tulajdonos az 1870-es években épült viktoriánus kastélyépület környékén azonnal elkezdte a kert kialakítását és kiterjesztését. Az épület körül csak kisebb rendezett kert és egy almaültetvényt befogadó falkert volt, a birtok nagy részén természetes bükk- és tölgyerdő terült el. Az egészen kivételes védett fekvés miatt sok ritka fa és cserje, örökzöld és nyitvatermő, valamint a déli féltekén honos, kissé fagyérzékeny növény telepítésére nyílt lehetőség. A vidékre jellemző homokkő málladékból keletkezett talaj kiváló, laza szerkezetű, tápdús, savas

kémhatású. A csapadékvízviszonyok is nagyon kedvezők, évenként 900 milliméter eső hull. Minden együtt volt egy változatos növényzetű kert kialakításához. A kert építését Messel a falkert átalakításával kezdte, majd kialakította a híres nyári borderágyat (Summer Borders). Nem akárik voltak ebben segítségére. A híres-neves William Robinson író kertész és szakíró tervezte a kiültetéseket, és a nem kevésbé jelentős Gertrude Jekyll is adott hozzá tanácsokat. Robinsonnak óriási hatása volt az angol kertészeti stílusokra és növényfelhasználásra. A jellegzetes angol „falusi kert” (cottage garden) népszerűsítése és terjesz-

tése hozzá is kötődik. Ő alkalmazta először az azóta az Egyesült Királyság kertjeiben emblematikussá vált vegyes évelő borderágyat. Főként növényalkalmazási útjásában a viktoriánus Anglia legnagyobb tehetségű kerttervezője volt. Az Arts and Craft újjító művészeti mozgalom kertekben való megjelenítésében is nagy szerepet játszott, híres folyóirata volt a The Garden. Gertrude Jekyll az angol kertészet és kerttervezés kimagasló óriása, több mint ezer szakcikket írt, ezen túl számos általa tervezett nagyszerű kert teszi halhatatlanná. A Nymans kert indulása tehát nem volt akármilyen. Messel céltudatos és igényes koncepciójú tevékenysége nyomán a 20. század első évtizedére lerakták a ritkaságokat és különlegességeket tartalmazó dendrológiai gyűjtemény alapjait, és kialakították az Arts and Craft irányzatot mutató 12 hektáros kertet. Mindmáig a legkiválóbb Eduárd-kori kertek közt tartják nyilván.

A déli féltekéről

Ludwig Messel 1916-ban bekövetkezett halála után a birtokot fia, Leonard Messel ezre-

des örökölte, aki nagy élvezettel és lendülettel vetette bele magát a kertészkedésbe. Fáradhatatlanul képezte magát szakmailag, és sikerrel folytatta apja munkáját. Főkertészének fiát, a később szintén híres kertésszé és növénygyűjtővé váló Harold Combert Dél-Amerikába, a Himalájába, Ausztráliába és Új-Zélandra küldte gyűjtőexpedíciókra. Így került egyenesen a termőhelyről sok déli féltekei fa és cserje a Nymans kertbe, amelyet az 1930-as évektől kezdve időnként megnyitottak a látogatók előtt is. Az ezredes és felesége a viktoriánus stílusú kastélyt neogótikus Tudor stílusban építtette át, kiváló Somerset-mészkő felhasználásával. A nagyszerű, festői épület 1947-ben, Leonard 75. születésnapján ünnepségnek ejtélén egy végzetes tűzvészben megsemmisült, és vele odaveszett Messel ezredes felbecsülhetetlen értékű kertészeti könyvtára is. A hideg februári éjszakában a befagyott vízcsapok is nehezítették az olást. A család kedves lakóhelye sohasem épült föl teljesen újra. A Messelek a közelben laktak, és onnan jártak csodálni a kertet. Egy mellékszárnyat tettek csak lakhatóvá az időnként visszalátogató családta-

- 1. A kastélyrom késő tavasszal, előtte óriási, viharvert libanoni cédrus (*Cedrus libani*)
- 2. Ritka pillangós Mexikóból a járomlevél (*Amicia zygomeris*)
- 3. A dél-afrikai óriás mézcserje (*Melanthus major*) a falaknál
- 4. Parter-kert és tisztáfból nyírt mellvéd-sövény a romoknál

goknak. Ide vonult vissza a megözvegyült Lady Rosse, született Anne Messel is. A fedél nélkül meredező, romantikus falakat ma futónövények támasztékként használják.

Ritkaságokkal teli

Leonard Messel lánya, Anne kora egyik leg híresebb ünnepelt szépsége, társasági hölgy volt. Első férjétől, a híres felmenőkkel rendelkező Ronald Armstrong-Jonestól született fia, a későbbi Lord Snowdon, II. Erzsébet királynő hűgának, Margaret hercegnőnek volt egy ideig a férje. Anne második férje Michael Harvey Parsons, a 6. Earl of Rosse volt. Itt fonódik újabb érdekes szál a Nymans kert történetébe. Lord Rosse ugyanis a család ősi fészke, az Írország

1

2

FRÁTER ERZSÉBET FELVÉTELEI

3

4

5

6

7

8

közepén fekvő Birr kastélynak és az azt körülvevő, pompás és híres, ritkaságokkal teli kertnek a tulajdonosa volt. A Messel és a Parsons család így a kerteken keresztül is összekapcsolódott. Rengeteg növényt csebereltek egymással. Anne fia, *Brendan Parsons*, a 7. Earl of Rosse mindmáig gazdagítja és fejleszti a csodálatos kertet. Leonard Messel halála után a család a kertet és a 140 hektár erdőt a Nemzeti Gondnokságra (National Trust) hagyományozta, a Messelek értékes műtárgygyűjteménye Londonba, a Victoria & Albert Museumba került. A kert megúsza a tűzvész, de az 1987 októberében Angliára lecsapó hírhedt trópusi vihar óriási károkat okozott Nymansban. A szélvész 486 nagyméretű fát pusztított el és a fenyőgyűjtemény jó része odalett. A környezeti viszonyok még a Brit-szigeten is ritka kedvező együttállásának kö-

szönhetően a Nymans Kert növényanyaga különleges. A savanyú kémhatású talajban különösen jól érzik magukat a mészkerülő növények, például számos liliumfa- (*Magnolia*), rododendron- (*Rhododendron*), hangaféle (*Erica*, *Calluna*, *Pieris*), kamélia- (*Camellia*) faj és fajta tekinthető ott meg. A kerthez tartozik a mellette délre futó országút másik oldalán elterülő rododendronos erdő (Rhododendron Wood) és Tasmán-liget (Wild Garden and Tasmania), ahol tavasz végén pompás rododendronok elképesztő tömegét és változatosságát, illetve a déli félteke ritka fáit csodálhatjuk meg.

Rafinált válogatások

Ha mindent látni akarunk, akkor a főbejáratától a hosszanti tengelye mentén érdemes végigjárni a kertet. A balra eső fenyőgyűj-

temény (Pinetum) nagyrészt elpusztult, de a híres Kína-járó botanikusok, *George Forrest* és *Francis Kingdon Ward* által hozott nagyszerű rododendronok miatt figyelmet érdemel ez a rész. Az 50 méter hosszú, kettős nyári borderágy (Summer Borders) rafináltan összeválogatott növényeivel májustól a fagyokig pompázik. A sokszögű, nagyméretű, utakkal négy negyedre osztott falkert (Wall Gardens) tömve van ritka és látványos kelet-ázsiai és déli féltekei növényekkel. Ilyenek többek közt az új-zélandi délibükk- (*Nothofagus*), a teamirtusz- (*Leptospermum*) és a hohéria- (*Hoheria*) fajok, a chilei kürtcserje (*Desfontainea spinosa*), a hócserjék (*Eucryphia*), és a himalájai Campbell-liliomfák (*Magnolia campbellii*). A közelben találjuk a szabályos kör alakú rózsakertet (Rose Garden) eredeti Messel-rózsákkal. Mögötte húzódik a nevezetes,

mára már lenyűgöző méretűre nőtt fákból álló, hársakkal szegett sétány, amely a balusztrádos korlátú kilátóteraszhoz (Prospect) vezet. Onnan páratlan kilátás nyílik északi és keleti irányba a High Weald (magas erdővidék) erdős hátságaira és a meszeségben South Downs hullámzó domboságára. A völgy túloldalán jól látszanak az angol kertkultúrában nagy szerepet játszott, a *Loder* családhoz kötődő, kitűnő High Beeches kert fái. A kastély falromjainak védelmébe ritka növényeket ültettek. A helyreállított helyiségeket érdemes megtekinteni. Az épület közelében a tágas pázsiton óriási szoliter libanoni cédrus (*Cedrus libani*) és bükk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') áll. Nem messze a kerekded sülyesztett kertet (Sunken Garden) olasz reneszánsz stílusú árka-dos épület (Italian Loggia) őrzi. A taszmániai tűpár-

nabokrokkal (*Hakea*), ázsiai babérhangákkal (*Pieris*), chilei tűzcserjékkel (*Embothrium*) tűzdelt hangakert (Heath Garden) az első volt az országban. Visszakanyarodva a kurume azáleákkal környezett sziklakert (Rock Garden) és a krokett-gyep (Croquet Lawn) mentén létesült, termésköből épült monumentális pergolához érünk, amire öreg lilaakácok (*Wisteria*) kapaszkodnak. A pergola a téli sétányba (Winter Walk) vezet át, tél végén kaméliák sokasága nyitja virágait ott. A Messelek komoly hatással voltak az angol kertkultúrára, a Nymans kertben sok új hibrid, növénysszelekció és fajta született, egyesek céltudatosan, mások véletlenül. Ez a nevükben is megjelenik. Legismertebbek az *Eucryphia* × *nymansensis*, a *Camellia* 'Maud Messel' vagy a *Forsythia suspensa* 'Nymans'. A különleges, selyemrózsaszín virágú *Mag-*

- 1. A borderágy nyári pompája • 2. A kert számos rododendront rejt (Rhododendron cinnabarinum)
- 3. Kínai kenderpálmák (Trachycarpus fortunei) a kertben • 4. A falkert egyik itáliai stílusú bejárata • 5. A japán sudár liliumfa (Magnolia hypoleuca) óriási, illatos virága • 6. A falak védelmébe ritka különlegességeket ültettek
- 7. A hangakert • 8. A nevezetes hársfasétány

nolia × *loebneri* 'Leonard Messel' idehaza is kapható. A sok különleges és ritka növény miatt a Nymans Garden nem maradhat le a „kertes bakancslistánkról”. Ha elfáradtunk, választ-hatunk Handcross falu két pubja – a Királyi Tölgy és a Vörös Oroszlán – között, hogy megpihenjünk egy pint helyi sör mellett.

Kósa Géza

A KASTÉLY SZÍVE

A fehérvárcsurgói kastély udvarán áll egy háromkerekű kék bicikli a hátulján méretes csomagtartóval. Az ajtó előtt olyan, mint egy készenlétbe állított autó, amivel azonnal indulni lehet. Károlyi Angelica asszony mindennap ezzel járja be a kastélyhoz tartozó hatalmas területet, és mindig máshol tűnik föl vele.

A Károlyi-kastély gyönyörűen felújított épülete és az előtte eredeti állapotában pompázó francia kert romantikus környezetet ad az ottani rendezvényeknek, többek között minden év júniusában az Európai Dísnövény és Kertművészeti Napoknak. Gazdag programjainak

szünetében kerestünk egy csendes zugot rövid beszélgetésre. Arra voltunk kíváncsiak, hogyan újult meg a kastély és vált élettel teli hellyé a műemléképület.

• *A kilencvenes évekre teljesen leromlott a kastély állapota. Mikor vetődött föl önökben a felújítás gondolata?*

– Mi már a rendszerváltás előtt Magyarországra jöttünk, de akkor még nem engedték, hogy foglalkozunk vele. 1990-ben kezdtünk azon gondolkodni, hogy valamit csinálnunk kellene, sokan mondták a férjemnek, hogy ez az utolsó lehetőség a felújításra, különben menthetetlen lesz az épület. Arra gondoltunk, hogy felújítjuk a kastélyt, és kulturális találkozőközpontként hasznosítjuk. Kiállításokat, koncerteket, konferenciákat, gyermekprogramokat képzeltünk el, amit aztán meg is valósítottunk. Vannak szállodai szobáink, és éttermet, kávézót is kialakítottunk.

• *Hogyan kezdtek hozzá, és mi valósult meg eddig a tervekben?*

– Felújítottuk a kastélyépületet, és eredeti állapotába állítottuk vissza az előtte lévő díszudvart. Ebben segítségünkre voltak a korabeli fotók, az utolsó, ami rendelkezésünkre áll, 1939-ben készült. Eredetileg a csipketerasz felőli oldalon is volt park, azt még nem sikerült újjáépítenünk. Azt nem az eredeti állapotára fogjuk visszaállítani, valami olyan szépet tervezünk, ami nekünk tetszik, és illik az épülethez. A tóig húzódó angolkertot restauráltuk, a kőhidat úgy építettük vissza, ahogyan eredetileg volt. A fahíd nem olyan, mint régen volt, nekem nem is tetszik, de a tervező szerint fontos,

CSATLÓS NORBERT FELVÉTELEI

Csipketerasz, őstiszafa és gloriett

A fehérvárcsurgói Károlyi-kastély 22,5 hektáros parkja szabadon látogatható természetvédelmi terület. Az év minden hónapjában szerveznek botanikai és kerttörténeti sétát, amikor megcsodálhatjuk az 1883-ban kialakított, folyamatosan bővített, majd többször magára hagyott és újból fölújított tájképi kert 100-120 éves fatuzsálemeit, valamint a 2012 és 2015 közötti legújabb rekonstrukció során telepített növényeket, tájképi elemeket.

A botanikai séta a kert délkeleti oldalán kezdődik, ahol a Bakonyalja erdőrészlete behúzódik a parkba. A 21 hektáros egykori vadaspark szinte észrevétlenül simul bele az angolkertbe. A sétány végén, az út-elágazásnál két öttagú feketefenyő-facsoport hívja föl magára a figyelmet, némi lyik fenyő törzsmérője a két méter is eléri. Jellemző, hogy a fontosabb részekre, kereszteződésekbe, tisztások szélére kü-

lönleges megjelenésű növényeket, például az őshonos gyertyán csüngő változatát, vöröslévelű vérbükköt, törökmogyorót, császárfát, vadgesztenyét, oszlopos növekedésű eperfát, tiszafákat ültettek. Jól megférnek itt egymás mellett az őshonos fajok és az egzóták.

A kastélyparkban több nyiladékot és átlátási tengelyt is létrehoztak a tudatos kertalkotók. A csónakázótavi szigeten lévő fölújított gloriettől a kastély csipketeraszára lehet átlátni, míg az épület északnyugati szegletéből a csókakői várra nyílik kilátás. A park több pontján tájékoztatóablák hívják föl a figyelmet az érdekesebb látnivalókra.

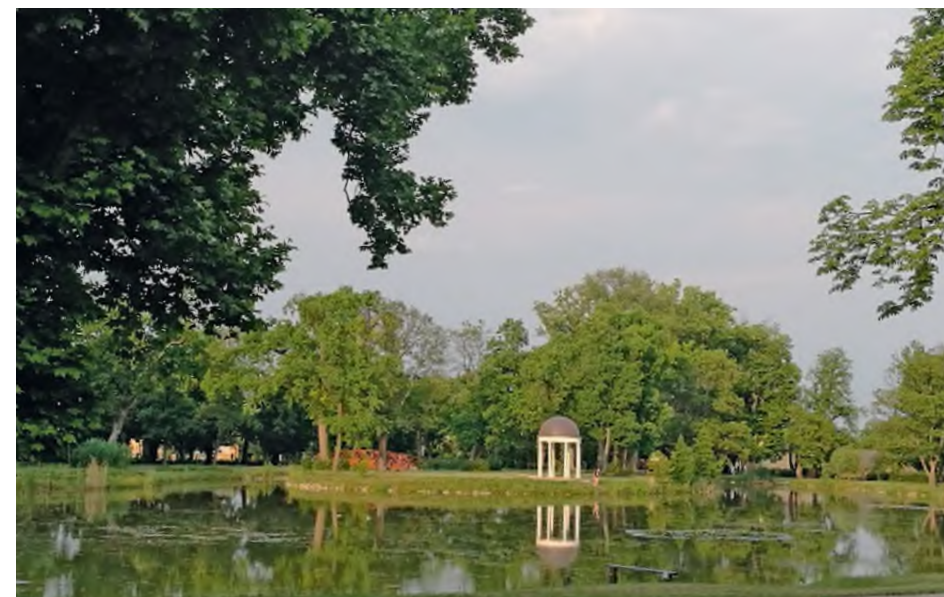
Észak felé fordulva a csónakázótó felé visz az út. Útközben néhány különlegesebb fával is találkozunk, például a hármalevelű alásfával, aminek májusban citromillatú virágai nyílnak, vagy a dinoszauruszok

korából itt maradt páfrányfenyővel. Az egykori sziklakert melletti sétaúton haladva balra tisztás fogad, ott áll a kert talán legidősebb fája, egy 150 évesre becsült vadgesztenye.

A tó partján élő természetes platánokat a legutóbbi fölújítás során megszabadították a belőlük nőtt gyomfáktól. Újonnan telepített kínai mamutfenyők és mocsárciprusok pótolják a tó kiszáradása miatt kipusztult példányokat. A tóban kála nő.

A kastély felé visszakanyarodva ostorfacsoport tárul a szemünk elé. A kert északkeleti részén még az 1800-as években kialakított teraszos kertbe jutunk, ahol a csodás csipketerasz és a nőszirmmal, gerebcsinnel beültetett rondó fogad, a közepén napórával. Figyelemre méltó az ugyancsak teljesen fölújított barokk díszudvar, közepén szökőkúttal. A park vezérelemei a kúp alakúra nyírt tiszafák, illetve a szabályos ívekben kacsaringózó alacsony puszpángövény.

Pap Edina

Párizsból Csurgóra

Károlyi Angelica szülei német festőművészek voltak, akik Franciaországban telepedtek le. Angelica Párizsban született. Egyetemre a Sorbonne-ra járt, történelem és könyvtár szakon végzett. 1971-ben ment férjhez Károlyi Györgyhez, aki jelenleg Magyarország franciaországi nagykövete. Egyetemi éveik alatt ismerkedtek meg, összeházasodtak, és négy gyermekük született. Párizsban és Fehérvárcsurgón élnek. Angelica asszony jelenleg a Károlyi József Alapítvány vezetője, amelyet a Károlyi család hozott létre 1994-ben. Az alapítvány az Európai Kulturális Találkoző Központok hálózatának tagja, ezáltal nyílik lehetőség a történelmi műemlék rehabilitációjára, megőrzésére, és kulturális helyszíneként való működtetésére. Angelica asszony még Párizsban kezdett magyarul tanulni, így aktívan részt vehet a kastélyszálló működtetésében, a rendezvények szervezésében, az alapítvány ügyeinek intézésében, a kastély, illetve a hozzá tartozó parkok és az arborétum rehabilitációjában, a további építkezésekben.

hogy kis traktor is közlekedhessen rajta a park fenntartása miatt.

• *A kastély és a park gyönyörű, mind többen ismerik ezt a helyet. Kik látogatják?*

– Sokan jönnek a programjainkra a környező falvakból, érkeznek turisták, akik a park, az erdő és a környék természeti szépségei miatt jönnek. Minden hónapban tartunk botanikai sétákat, azok is nagyon népszerűek. Az alapítvány által szervezett konferenciákon pedig sok a külföldi résztvevő.

• *Milyen terveik vannak a kastély és a növényzet további felújítását illetően?*

– A következő részben az istállókat állítjuk helyre, kis színházat, fogadóteret és újabb szállodai szobákat, valamint két kiállítótermet alakítunk ki. Az egyikben a Károlyi család történetét mutatjuk be, a másikban zeneszoba lesz, ahol gyerekeknek szeretnénk zenét tanítani. Terveinkben szerepel az erdő rekonstrukciója is.

• *A sokféle program mellett minden évben megszervezik a dísnövénynapokat. Hogyan született ez az ötlet?*

– Franciaországban már húsz éve nagyon népszerűek az ilyen kiállítások, ezért arra gondoltam, hogy itthon is lenne ennek helye a kastélykertben. 2005-ben az első rendezvényen arra számítottam, hogy jó, ha kétszázan eljönnek majd, és végül négyszázötven látogatót számoltunk. A következő évben már ezren voltak és azt gondoltam, hogy ezt nem szabad abbahagyni. Vannak olyan kiállítók és látogatók, akik már az első évben is itt voltak. Ezért igyekszünk minden évben valami újdonságot kitalálni.

Sárközi Judit

Út az életműdíjig

Tiffán Ede szőlész-borással mindig élmény beszélgetni. Most azért kerestük föl, hogy gratuláljunk neki a Magyar Bor Akadémia életműdíjához, de szó esett az elismeréshez vezető életútról, borokról, szőlőről, virágokról és kvaterkázásról is.

A pincészet közvetlenül a szőlőtáblák szomszédságában található, kánuikulában a szőlőlevelek adnak árnyékot a pergola alatt, hatalmas dézsákban virágoznak a leanderek és élénkpiros muskátlik szegélyezik a teraszt. A füves pincetetőről pedig csodás kilátás nyílik a Szársomlyó hegyre.

A tőke közelében

• *Az ön és Villány neve az évek során összefonódott. Mindig Villányban élt?*

– Tulajdonképpen igen. Amikor 1965-ben végeztem a kertészeti főiskolán, a villányi állami gazdaságban helyezkedtem el. Amikor később az állami gazdaság a borforgalmival összeolvadva nagy borkombináttá vált, én Pécsre kerültem a központba. Másfél év után visszajöttem Villányba, mert szeretek a tőke közelében lenni.

• *Hagyomány volt a családban a szőlőtermesztés, a borkészítés?*

– A szüleim szőlőjét a szocializmusban elvették tőlük, ám amikor lehetett, újra vásároltak szőlőterületeket. A főiskola elvégzése után én is megvettem a saját földemet és a nagyüzemi munka mellett azt is műveltem.

• *A családi hagyományok miatt lett szőlész-borász?*

– Valójában nem ezt a pályát választottam, pedig ez lett volna a kézenfekvő, hiszen édesapám a villányi állami gazdaság szakembere volt. Én orvos akartam lenni, de édesapám betegsége miatt kérdéses lett, hogy a család tudja-e finanszírozni az orvosi tanulmányaimat. Közben a villányi gazdaságtól ösztöndíjat kaptam a kertészeti főiskolára azzal, hogy annak befejeztével térjek vissza Villányba, ami nem esett nehezemre. Így alakult, hogy 17 évig az állami gazdaságban, majd 10 évig a szövetkezetben dolgoztam. A rendszerváltással egy időben privatizáltam magam, és vizsztatértem a természetes közegembe. Egy hektár szőlővel indultam és már az elején szállítottam a boraimból az angol Sunday Times Wine Clubnak is. Ez a klub minden évben tíz érmet ad ki a világ különböző országaiban dolgozó borászoknak, és ebből a tízből 1991-ben az egyik az enyém lett. Ez akkor nagy feltűnést keltett Magyarországon.

Ugyanabban az évben idehaza az Év Bortermelője lettem, amit szintén én kaptam meg elsőként. A laudációt Láng György, a Gundel tulajdonosa tartotta, ami azt is jelentette, hogy azután nyitott ajtók fogadtak a gasztronómiában. Így könnyű volt az indulás – jegyzi meg szerényen Tiffán Ede.

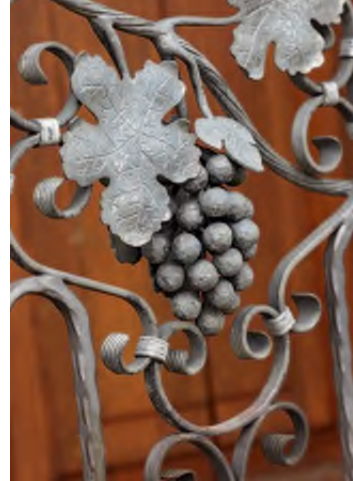

Napfény és bor

• *Miben rejlik a Villányi borvidék egyedisége?*

– Villány az ország legdélebbi hegyvidéki borvidéke, kiváló a vörösborszőlő termesztésére. A globális fölmelegedés, leszámítva a szélsőségeket, egyelőre kedvező hatású a vörösbortermelésre. Az idei jó éjártnak néz ki, a vegetáció legalább három héttel előrébb van, a szüretnek is évről évre egyre korábban kezdődnek. Villány a Villányi-

hegység legkeletibb pontján helyezkedik el, annak legmagasabb csúcsa, a Szársomlyó oldalán lévő, a hűvös irányokból védett két medence klimatikus többletet ad a borvidéknek. Magas a napfényes órák száma és az éves átlaghőmérséklet, ezek kedvezően befolyásolják a kékszőlőtermesztést, a vörösborkészítést. A vörösbortermék, és ide akadálytalanul áramlanak a mediterrán légtömegek, különösen a vénasszonyok nyarán – egészsíti ki huncut mo-

sollyal a tudományos magyarázatot. – De hozzá kell tennem, hogy nincs két egyforma borász, sőt nincs két egyforma bor sem, hiszen minden bor magában hordozza a borász egyéniségét.

• *Az eddigiekből úgy tűnik, hogy kedvence elsősorban a szőlővirág lehet, beszéljünk most mégis a virágokról.*

– Bár virágtermesztéssel nem foglalkoztam, szeretem a virágokat és szeretem, ha virágok vannak körülöttem. Ha körbenéz, rengeteg leandert, muskátlit, kaktuszt lát.

A leander is délszaki növény, úgy tűnik, hogy szereti itt a helyét, hiszen hatalmasra nő. Az éghajlat mellett fontos az is, hogyan sikerül az átteleltetés.

A borász borízlése

• *Azt tartják önről, hogy maximalista ember, a minőségből soha nem engedett.*

– Erről voltam mindig híres, még a nagyüzemben sem ismertem el a közepszerűséget. Fontosnak tartottam a fejlődést is,

ezért évenként több alkalommal elmentem – néha a többi borással együtt – a világ különböző borvidékeire, hogy tanuljunk és tapasztalatokat szerezzünk. Ennek lett az eredménye például az is, hogy Magyarországon elsőként Villányban alakult borút, és a mai napig népszerű.

• *Melyik borára a legbüszkébb? És számon tartja-e, hogy mennyi érmet hozott el a borversenyekről?*

– Nem tudok egyetlen bort kiemelni, amire a legbüszkébb vagyok, mert sok ilyen van,

ZSOLDOS ALEXANDRA FELVÉTELEI

hiszen az elmúlt közel 30 évben a nagy évjáratokban nagy borok készültek. Ezek, mint például a Grande Selection, az Elysium a világ nagy borversenyein komoly díjakat kaptak. A legutóbbi sikerünk, hogy ebben az évben a Challenge International du Vinen aranyérmet nyert a 2015-ös Grande Selection borunk, amely csak év végén kerül forgalomba. Azt nem tudom, hogy mennyi érmet kaptak a boraim a pályafutásom alatt, de a legfontosabb elismerések a kóstolótermek falain láthatók.

• *Vajon milyen bort szeret az ország egyik legjobb borásza, milyen a borízlése?*

– Egyfelől szeretem a nagy borokat a megfelelő fogásokkal párosítva. És nagyon szeretek kvaterkázni, arra pedig könnyebb, lágyabb, kerekébb, bársonyosabb nedűt választok. Mindig hangoztatom, hogy oportó, portugieser-ivó ember vagyok, természetesen a sajátomból választok, mert minden borász a saját ízlésére alkotja a borait. Most a legkedvesebb kvaterkázós borom az Immortal nevű cuvée, amit kifejezetten ah-

hoz készítettem, és ebben az évben a Magyar Tudományos Akadémia bora is lett. Egyébként csak vörösbort iszom, viccesen meg szoktam jegyezni, hogy sajnálnám, ha egyetlen szürke agysejtem is nem vörösbortól halna el.

• *Őn sikeres, megszámlálhatatlan díj és elismerés birtokosa, mit jelent az ön számára, ha megkoronázzák mindezt egy életműdíjjal is?* – Az ember 76 éves korában már nem igazán vár elismerést, ezért ez meglepetésként ért. A díjat most alapították, és első alkalommal én kaptam meg – mint annak idején az Év Bortermelője díjat is –, állítólag egyhangúlag szavaztak rám. Ez rendkívül megtisztelő, megható és váratlan volt.

Ifjú Tiffán a borászatnál

A családi borászatban megjelent a legifjabb nemzedék is, ifj. Tiffán Zsolt, az unoka. Elvégezte a kertészeti egyetemet, aztán a franciaországi Montpellier-ben és Németországban folytatta tanulmányait mesterképzésen, és az idén főszerepet kapott a borászatban.

• *Az ember úgy gondolja, hogy a családban felnővőknek meghatározott az útjuk, ezért talán nem véletlen, hogy ön is borásznak állt – elegyedünk szóba a legifjabb Tiffánnal.*

– Meghatározó volt a borászat, hiszen ebben nőttünk föl, de érdekelt is, ezért választottam. Ez szerencsés együttállás, de ha más szakmát választok, biztosan beleegyezett volna a család, nem volt rajtam nyomás, hogy nekem ezt kell csinálnom.

• *A nagypapa szerint önök kiválóan tudnak együtt dolgozni. Nincsenek generációs gondjaik?*

– Nagypapa-unoka viszonylatban szerintem kevésbé. Én elismerem nagypapám szakmai tapasztalatát, ami nekem még nincs, de szeretném tőle megtanulni, ezért a szakmai döntéseit elfogadom. Ő viszont kevésbé járatos a marketingben, így abban elfogadja az én véleményemet.

• *Mit tud ilyen fiatalon hozzátenni a borászat értékéhez?*

– A borok minősége változatlan, de a dizájnt kicsit frissíteni fogjuk, és szeretnénk erősíteni az online jelenlétet. Ugyanakkor nem szeretnénk teljesen meglovagolni az aktuális trendeket, kissé igazodunk a mostani borfogyasztási divathoz, de a hagyományainkhoz hűek maradunk a borkészítésben.

• *Mit gondol, mit fog csinálni tíz év múlva?*

– Itt a pincészetnél dolgozom, a termelésben is szeretnék részt venni.

Tiffán Ede a választ hallva elégedetten sóhajt, továbbra is jó kezekben lesz a borkészítés a családi pincészetben.

Sárközi Judit

NÖVÉNYKARAKTEREK

Egyes növények egyedi alakjuknak, különleges ág- és hajtásrendszerüknek, jellegzetes lombjuknak köszönhetik feltűnő megjelenésüket a kertben. Ültethetjük őket önálló látványosságként egymagukban, de lehetnek lazább, kevésbé szabályos növénycsoportok súlypontjai is. Mindig megragadják a figyelmünket, ezért válhatnak növénykarakterekké.

• 1. Az épület vonalával párhuzamosak a könnyed és elegáns fehér nyírfatörzsek • 2. A kerti pad fehér gömbjei ismétlődnek a gömb alakúra formázott bukszusokban és a spirális alakfával együtt oldják a kockára nyírt sövény szigorúságát

Ahhoz, hogy megőrizzék ezt a szerepüket, fontos, hogy a szépségük és az egészségük fennmaradjon. Egy növényre ne csupán önmagában, önmagáért figyeljünk, vegyük észre a finom részleteket, érdekességeket is, például a leveleken átszűrődő vagy visszavert fény díszítő hatását, az őszi levélszínek változásainak sokféle árnyalatát, az ágrendszer rajzolatát. Ültetéskor használjuk őket tudatosan, te-

remtsünk hatásos látványt velük a kertben. Markáns növényeket az örökzöldek és a lombhullatók világából is választhatunk. A lombos fák, valamint a magasra növő tű- és pikkelylevelűek jellemzően a kert legmagasabb növényei. Fontos, hogy ismerjük a lombjuk színhatását, a méreteiket és a megjelenésüket is, vagyis azt, hogy milyen a koronájuk: laza, áttetsző vagy szabályos, tömört. Ezek a méretes növények mindig ka-

rakteresek – hogy melyik lesz a kedvencünk, melyiket választjuk majd a kertünkbe, az általában a hely adottságai mellett a személyes szimpátiánktól és az ízlésünktől is függ. Hatásuk akkor érvényesül igazán, ha a gyepszintből, vagy az alacsony aljnövényzetből, a foltszerűen telepített talajtakaró cserjék és évelők magasságából kiemelkednek. Egy sajátos növény hatásosságát ugyanis a környezete is segítheti, vagy

Szomorú atlanti cédrus (*Cedrus atlantica* 'Glauca Pendula')

1

2

Az alakfák, a formára nyírt növények a barokk korban éltek fénykorukat, aztán a feledés évszázadai után az elmúlt évtizedekben jelentek meg újra a kertekben. Nemcsak a kastélykerteket és parkokat díszítik, mint a tizennyolcadik században, ma már a kisméretű házikertekben is szerepet kapnak. Hosszú életű növényekből kialakítva nekik köszönhetően az állandóság jelenik meg a kertünkben. Alakjuk a kertfenntartók gondos munkájának köszönhetően állandó.

Karakteres (szoliter) növényként ültethetők:

Örökzöld tű- és pikkelylevelűek

Kék atlaszcédrus (*Cedrus libani* 'Glauc')
Csüngőágú kék atlaszcédrus (*Cedrus libani* 'Glauc Pendula')
Olasz ciprus (*Cupressus sempervirens*)
Csüngőágú közönséges luc (*Picea abies* 'Inversa')
Gyantástűjű szálkásfenyő (*Pinus aristata*)
Japán fehérfenyő (*Pinus parviflora* 'Glauc')
Csüngőágú mamutfenyő (*Sequoiadendron giganteum* 'Pendula')
Oszlopos tiszafa (*Taxus baccata* 'Fastigiata')

• • • • •

Lombos díszfák közül szinte mindegyik

• • • • •

Gyümölcsfák

Birsalma (*Cydonia oblonga*)
Naspolya (*Mespilus germanica*)

• • • • •

Cserjék

Vöröslombú cserszömörce (*Cotinus coggygria* 'Royal Purple')
Füge (*Ficus carica*)
Magyal (*Ilex aquifolium* és fajtái)
Fás bazsarózsa (*Paeonia suffruticosa*)
Végzetfa (*Clerodendrum trichotomum*)
Illatos fűszercserje (*Calycanthus floridus*)
Tarkalevelű japán babérsom (*Aucuba japonica* 'Variegata')
Csillagsom (*Cornus cousa*)
Liliomfák fajtái (*Magnolia* sp.)
Babérmeggy (*Prunus laurocerasus*, főképp a magas termetűek, például a 'Kleopatra' vagy az 'Antonius' fajták)
Törzsos faként nevelt lilaakác-fajták (*Wisteria sinensis* sp.)
Törzsos faként nevelt trombitafolyondár (*Campsis radicans* sp.)

3

4

éppen elnyomhatja. Ha azt szeretnénk, hogy szemünket a kert egy adott részében a természetes növények látványa ragadja meg, akkor ott egyszerű, nyugodt, kevésbé élénk színvilágú kiültetéseket hozunk létre. A lombos fák többsége télen lehullatja a levelét, ezért más lesz a kép a vegetációs időben és más télen, amikor a csupasz törzs és az ágak rendszere is láthatóvá válik. Az örökzöldek az év minden szakában színt adnak. A cserjék között is találunk sajátos, jellegzetes fajokat, fajtákat. A háttérkiültetések elé telepített különleges cserjék a levelek, virágok, ágak rajzolatával, színükkel egész évben súlypontok lehetnek a kertünkben. Ezeket a cserjéket, ahogy a fatermetűeket is, jellegzetes alakjuk teszi hatásos elemekké. Ha a karakteres cserjék mellé kevésbé látványos, de eltérő időben nyíló, alacsonyabb termetű cserjéket, évelőket ültet-

- 1. Nem kell sövénynyíró az örökzöld ciprusok (*Cupressus sempervirens*) karcsú alakjához
- 2. Törzsos lilaakác (*Wisteria*)
- 3. Kockára formázott lombos fák és térelválasztó sövények
- 4. Különleges alakú örökzöldek – különleges hatás: karcsú mamutfenyő és terülő ezüsfenyő (*Sequoiadendron giganteum* 'Pendula', *Picea pungens* 'The Blues')

tünk, akkor az egész csoport együtt egész évben nyújthat sajátos látványt. Még feltűnőbbek lesznek az egyedi növények, ha a fény-árnyék viszonyok, a megvilágítás is segíti a kiemelésüket. A kertben a növények képviselik a természetet, alakjuk változatosága, sokfélesége gazdagítja a látványt és így bennünket is.

Megyesi Éva

A közönséges babér

A Budai Arborétum gyűjteményében jelentős helyet foglalnak el a mediterrán és a szubtrópusi tájak növényei.

A kert különleges, védett mikroklímájának köszönhetően ezen fajok és fajták többsége téli takarás nélkül is szépen fejlődik.

A Ménesi úti támfal védelmében hosszú idők óta él, sőt ma már évről évre virágzik és termést is hoz néhány közönséges babér, tudományos nevén *Laurus nobilis*. A babérfélék családjának egyetlen európai fajaként igen népszerű és sokhasznú növény. A családjába tartozó, csaknem ezerféle fa- és cserjefaj között is

szép számmal akad egyéb, izgalmas haszonnövény, például a fahéjfa vagy a kámfafa, de az avokádó is e család tagjai. A közönséges babér hazájában, Kis-Ázsiában és a Balkán-félszigeten, de mára a Földközi-tenger medencéjében szinte mindenütt előforduló és sok helyen telepített, 3-4 méter magas, örökzöld cserje, ami akár 10-12 méter magas fává is nőhet. Sűrűn ágas, fölfelé törő bokra nálunk védett fekvésben többnyire 2-3 méteres magasságot ér el. Tömötten álló, fénylő sötétzöld, bőrszerű, hosszúkás-tojásdad, néha kissé lándzsás levelei 7-12 cm hosszúak, jellegzetesen kihegyezett csúcsúak, ékválúak, hullámos szélűek, megdörzsölve vagy megtörve különösen jól érezhető az aromás illatuk. Tavasszal, április-májusban nyíló, sárgás, sárgászöld, kétlaki virágai négytagúak, kevéssé látványosak, a levelek hónaljában, bogernyő virágzatban nyílnak. Az elnyílás után fénylőn kékesfekete, feketészöld vagy fekete, hosszúkás, kissé kihegyezett csúcsú, egyszemű termések jelennek meg, hazánkban csak az igazán védett fekvésű helyeken lévő bokron.

Levelét fűszernövényként jól ismerjük, a magyar konyha nélkülözhetetlen ízesítője, például húсок, levesek, főzelékek, páclevék készítésénél. Termései és a levelei is fontos kozmetikai és gyógynövény-alapanyagok. Hazánkban is régóta telepítik a babért, igaz, inkább dézsás növényként. A nagy nemesi családok, például az *Eszterházy* vagy a

A tisztelet jele

A babér már az ókorban kedvelt, sőt tisztelt és gyakran ültetett, sokhasznú növény volt. Használták díszítő céllal, akár szobák ékesítésére például az arab, görög, római lakóházak belső udvaraiban az árnyat és enyhét adó növények közé telepítették. *Apollónnak*, a költészet, a művészetek és a gyógyítás istenének saját babérkoszorúja nyomán fennmaradt, a mai napig élő hagyomány, hogy a különféle versenyek, atlétikai, de költészeti megmérettetések győzteseit is babérkoszorúval jutalmazzák, a bölcs császárok, hadvezérek fejére pedig a tisztelet jeleként is helyeztek babérból font koszorút.

Grassalkovich családok télikertjeiben is neveltek dézsás babérokat. Amint már évszázadok óta, e kertekben is gyakran piramis vagy gúla, gömb alakúra formálták őket. Származásánál fogva meleg- és fényigényes faj. Nálunk kertbe ültetve csak védett fekvésben tartható meg, például napos, délies kitettségű épület vagy fal védelmében, tövét lombbal, szalmával vagy forgáccsal takarjuk. A téli takarófóliával a kiszáradástól is védjük, amikor a fagyott talajból nem tud elegendő vizet fölvenni. Kemény, zord telek idején visszafagyhat, olyankor tavasszal érdemes visszavágni, nagyon jól megújul. Vízigénye közepes, a nyári forróságban és télen is, a fagymentes napokon meghálálja az öntözést.

Hazánkban többnyire mégis dézsás növényként találkozhatunk vele, nyáron a szabadban, télen pedig télikertben átteleltetve, fagymentes, de nem meleg, világos helyen. Jól tűri a metszést, alakítást.

Sütöriné Diószegi Magdolna

A magkérő leveleket a SZIE KETK Dísnövénytermesztési és Dendrológiai Tanszék címén, 1518 Budapest, Pf.: 53, Sütöriné dr. Diószegi Magdolna várja. A 120 forinttal fölbélyegzett válaszbortéka írják rá: „Magot küldünk”.

A növények is leéghetnek

E nyárvégi hónapokban a növényeken a sor, hogy megmutassák mire képesek, megörvendeztessenek káprázatos virágpompájukkal. Nagy teljesítmény ez tőlük, hiszen gondos odafigyeléssel kiválogattuk, és fáradtságos munkával elültettük őket, ám a túl erős fény, a légköri aszály, a forró szárazság, az esetenként özvízszerűen lezúduló eső, a szélvihar mind-mind stresszt okoznak, ezek átvészeléséhez a növények segítségre szorulnak.

Túlélők?

Tavaly augusztusban négy olyan nap is volt, amikor az átlaghőmérséklet elérte a 27 °C-ot, ami azt jelenti, hogy 38-40 °C-ot mértünk nappal, de már az azt megelőző hetek is melegek és csapadékban szegények voltak. Az ilyen napokon a növények túlélését helyes víz- és tápanyagellátással kell támogatnunk. Még ott is javasolt ilyen napokon a vízpótlás, ahol egyébként nem öntözünk. Egyetlen terasz vagy balkon növényei sem élnek túl a szárazságot vízpótlás nélkül.

Gyors siker a szúnyogok ellen

Egyes fajokról még mindig érdemes szaporításokat készíteni. A nyári estéket megzavaró szúnyogok ellen gyors sikert érhetünk el a szúnyogűző illatú kakassarkantyú (*Plectranthus*) szaporításával. 3-4 leveles hajtáscsúcsokat vágunk le éles késsel, azokat dugjuk földdel megtöltött cserépbe és gyökerezteszük meg. A visszavágott növény még több hajtást hoz, a szaporulat a gyökeresedés után szintén visszavágható. Teraszokra, pihenőhelyek közelébe ültessük.

A kövirózsák csoportokban fejlődő tölevélrózsáit darabokra szedve egyenként ültessük tovább, keressünk számukra olyan száraz, vékony termőrétegű helyeket (rézsűk, feltöltések, támfalak, kosárkövek), amelyeket szívesen elfednének. Napos fekvésű, sovány talajú környezetben szépen fejlődnek, elviselik az extrém körülményeket. A varjúhájféléket óvatosan, a tövüknél megfogva szedjük szét és a kis gyökérkezdeményekkel rendelkező sarjakat ültessük hasonló területekre.

Fagymentes helyen

A babér ősze eleji, szeptemberi vagy tél végi, fásodó hajtásdugványozással, de magvetéssel is szaporítható, eredeti élőhelyén gyomosít is. A termésekből kinyomkodott magokat a tél végén vagy tavasszal vessük el védett helyen, kerti talajjal megtöltött cserepekbe, mintegy 1,5-2 cm mélyen. A közeget alaposan öntözzük be, átlátszó fóliával vagy üveglappal takarva őrizhetjük meg a nedvességet és a környezet magas páratartalmát. Egy hónapon belül megindul a csírázás. A megerősödött magoncokat érdemes kis cserepekbe szétültetni. A növénykéket nyár elején kihelyezhetjük a szabadba, de kezdetben mindenképpen félárnyékosabb helyre, nehogy a tűző nap kárt tegyen bennük. Az első teleket védett, fagymentes helyen töltsék, esetleges kiültetésük után pedig takarással óvjuk őket a hidegtől.

Esőárnyék

A legjobb megoldás, ha minél több víz jut a talajra, és nem a lombra, hisz onnan lassabban párolog el, ott hasznosul a leginkább. A locsolótömlő állítható öntözőfejét

csavarjuk hosszanti sugárra, és irányítsuk a virágágások növényeinek lombja alá. Megfigyelhetjük, hogy a fák alatt eső után a talaj vízkészlete továbbra is hiányos marad, aminek a lombok takarásából adódó ún. esőárnyék az oka. A csapadék jobbára a lombfelületet éri, csak kevés jut a talajra, még kevesebb a mélyebb rétegekbe. Ha kevés a víz, a földlabda napokon át száraz marad, a növény lankad, és a kiszáradt gyökök menthetetlenül károsodnak.

Tápoldataozzuk!

A vizet és a tápanyagot a talajból a gyökök útján veszi föl a növény, és szállítja a levelekhez, virágokhoz. A teraszon, balkonon

dézsákba, cserepekbe, ládákba ültetett növényeknek csak annyi víz és tápanyag áll a rendelkezésükre, amennyit rendszeres öntözéssel, tápoldatozással visszapótlunk. Minden növénynek, de az erős növekedésűeknek különösképp (pl. futópetúnia, muskátli, verbéna) rendszeresen adjunk magasabb káliumtartalmú tápoldatot. A kiszáradt, vagy száraz földlabdájú növény talaját tápoldatozás előtt alaposan nedvesítsük át.

Másodszor is

A tápanyaggal nem megfelelően ellátott, nagy növekedési és virágzási teljesítményre képes növények levelei idő előtt sárgulni, barnulni kezdenek. Hasonló tünetet azonban kártevő is okozhat. A környezeti tényezők és a helytelen ápolás miatt károsodott elsárgult, lekopaszodott petúniák hajtásait július végén még bátran a felére visszavághatjuk, így három hét elteltével újabb, szeptember végéig, október elejéig tartó virág-

zás várható, az új hajtásokon képződött virágokban sokáig gyönyörködhetünk. Erős fényben a növények is „leéghetnek”, a leveleken napégés okozhat perzseléses foltokat. Ez még nem jelenti a teljes pusztuláskat, a megégett hajtások, levelek lecsépésével helyreállíthatjuk a díszítőértéküket.

A csukóka

A csukóka (*Scutellaria costaricana*) eredeti termőhelyén félcserjés évelő, Dél-Amerikából terjedt el a világon. A Costa Rica-i faj tavasztól egész nyáron át nyílik, virágait sűrű végálló virágzatokban neveli. A kis csövecskékre emlékeztető, főül kissé kiszélesedő és enyhén visszahajló 3,5-4 cm hosszú virágok élénk narancsosvörös színűek, a végükön sárga árnyalattal. A mindössze 30-40 centiméter magas növény az egyik legszebb virágzó cserepes szobanövény, 1863-ban Németországban kezdték termesztetni. Szellős, félárnyékos helyet kíván, a legjobban 14-16 °C-on érzi magát. Laza, levegős szerkezetű közegben nevelik, így kerül a boltokba. Ha a lakásban túl száraz lenne a levegő, előfordulhat, hogy a levelein megtelepszik az atka. Környezete párásításával a fertőzés elkerülhető. Hajtásdugványokkal szaporítják, a dugványok 20-25 °C-os talajhőmérséklet mellett viszonylag gyorsan meggyökeresednek. 3-5 palántát ültetnek közepes méretű cserepekbe, még mutatósabb, ha tálakban, visszacsípés nélkül virágoztatják. A bokrosodó termetű növény levelei haragoszöldek, kissé rücskös felületűek, érdes tapintásúak, kemények. A virágok szárai merevek.

Gyűjthetjük, száríthatjuk

Augusztus második felétől a dézsás növényeket már kevesebbet öntözzük és a tápoldatozást is fogjuk vissza. A rózsáknak se adjunk már tápanyagot, hogy a nyáron képződött hajtások még beérjenek a tél előtt. Itt az ideje a dísznövények fölmagzott száráiról a magok begyűjtésének. Kísérjük fi-

gyelemmel az érésüket, és várjuk meg a magtokok felnyílását, majd még mielőtt szétszóródnának, gyűjtsük össze őket. A húsos terméshéjjal burkolt magokat alapos tisztítás után szárítsuk, hogy a penészedést elkerüljük. Szeptemberben még szabadföldbe vethetők egyes kétnyári dísznövények, például a harangvirág, a viola, a ne-felejcs, a kerti szegfű, vagy a gyűszűvirág.

Szárazan is szépek

Több növényfaj ilyenkor szedhető szárításra. A szalmavirág (*Helichrysum*), a sóvirág (*Statice*), a fátyolka (*Gypsophilla*), a levendula, a katicavirág (*Nigella*), a földcseresznye (*Physalis*), a holdviola (*Lunaria*), a máktok és a díszfüvek függesztve jól száríthatók, és a lakásbelsők díszeként használhatók.

Tőosztással több lesz

Néhány héttel az elvirágzásuk után ültethetjük át vagy oszthatjuk szét a júniusban virágzó növények töveit. Ilyenek például a margaréta, a kerti őszirózsa (*Aster*), a lángvirág (*Phlox*), a menyecskeszem (*Coreopsis*), a kokárdavirág (*Gailardia*), vagy a fáklyaliliom (*Kniphofia*). Az erősen visszavágot töveket komposztal dúsított, jól előkészített évelőágyba ültessük.

Kérdések és válaszok

Mit tehetünk a méhek védelméért a házikertben?

Az ősszel nyíló évelő növények virágai nektárt és pollent termelnek, amelyet a mézelő méhek télen táplálékként használnak. Harmonikus megjelenésű, változatos magasságú és növekedési erélyű, mutatós virágalkú és -színű fajokkal egyszerűen létrehoz-

hatunk ilyen élettereket nemcsak a kertekben, de az erkélyeken vagy a teraszokon is. Termetüktől és tulajdonságaiktól függően a kertekben és a balkonokon egyaránt nevelhető fajok a kisebb-nagyobb termetű varjúhájfélék, az őszi napfényvirág (*Helennium*), a kékszakkál (*Caryopteris*), a félárnyékos, nyirkos talajt kedvelő hamuvirág (*Ligularia*), az őszirózsa, a kerti krizantémok, a kanálajak (*Diascia*), illetve egyes veronikacserje-fajok (*Hebe*).

Mi okozta a képen látható kárt?

A száraz, meleg időt kedvelő gyapottok-bagolylepke viszonylag új károsító, megjelenése a globális fölmelegedés rovására írha-

tó. Báb alakban telel át a talajban, hernyói a dísznövények esetében a virágban okozzák a legnagyobb kárt. Sokak közül egyik táp-

növénye a muskátli, de más ágyás-, dézsás vagy balkonládás dísznövényfajokat is megrágnak. A lepkék júniustól augusztus végéig gyakorlatilag folyamatosan rajzanak, gyérítésükre a lomb fölé akasztott feromoncsapdák használhatók. Jellegzetes tünetük, hogy kilyukasztják a virágbimbókat, és elfogyasztják a zárt bimbók belsejét. Jelenlétük csak a tünetek megjelenésekor észlelhető. A kártételükkel okozott sebfelületen más kórokozók is behatolhatnak a növénybe. Felszívódó növényvédő szerekkel védekezhetünk.

Milyen cserjék virágoznak a nyár végén?

A kínai selyemmirtusz (*Lagerstroemia indica*) azért érdemel különös figyelmet, mert az év olyan időszakában virágzik, amikor más cserjék már nem. Bámulatos virágtömegével nem csoda, hogy fölkelte a figyelmet, a felület-szemlélődők akár orgonának is vélhetik.

A kínai selyemmirtusz jellegzetes mediterrán hangulatot idéző cserje, fő virágzási ideje július, augusztus. A mintegy 100 napon át nyíló virágait az orgonához hasonlóan bugában neveli, színük fajtától függően lila, sárga, vörösbe hajló, rózsaszín, vagy fehér. A mediterrán vidékeken gyakran találkozhatunk vele, hazai földhasználására a melegedő éghajlattal fordulhat nagyobb figyelem. Kedveli a napfényt és a meleget, nyílásakor nagy a vízigénye. Talajban nem válogat, de védett helyre ültessük a kertben, és a töveit télen – különösen fiatal korában – takarjuk. Föld fölötti ágrendszere erős hidegben kifagyhat, de a növény töről újra kihajt. Tavasszal az előző évi hajtásokat vágjuk vissza, így lesz szép tömött, bokros felépítésű a cserje.

Összeállította: Merényi Alexandra

	JÚLIUS			
	20. Péntek	Illés, Margaréta		
	21. Szombat	Dániel, Daniella		
	22. Vasárnap	Magdolna, Magda		
	23. Hétfő	Lenke, Brigitta		
	24. Kedd	Kinga, Kincső		
	25. Szerda	Kristóf, Jakab		
	26. Csütörtök	Anna, Anikó, Joakim		
	27. Péntek	Olga, Liliána		
	28. Szombat	Szabolcs, Alina		
	29. Vasárnap	Márta, Flóra		
	30. Hétfő	Judit, Xénia		
	31. Kedd	Oszkár, Ignác		
	AUGUSZTUS			
	1. Szerda	Boglárka, Nimród, Alfonz		
	2. Csütörtök	Lehel		
	3. Péntek	Hermína, Lídia, Kamélia		
	4. Szombat	Domonkos, Dominik		
	5. Vasárnap	Krisztina		
	6. Hétfő	Berta, Bettina		
	7. Kedd	Ibolya		
	8. Szerda	László, Domonkos		
	9. Csütörtök	Emőd, Román		
	10. Péntek	Lőrinc, Blanka, Csilla		
	11. Szombat	Zsuzsanna, Tiborc, Klára		
	12. Vasárnap	Klára, Hilária, Diána		
	13. Hétfő	Ipoly, Ince, Vítália		
	14. Kedd	Marcell, Maximilián		
	15. Szerda	Mária		
	16. Csütörtök	Ábrahám, Rókus		
	17. Péntek	Jácint, Réka, Hetény		
	18. Szombat	Ilona, Rajnald		
	19. Vasárnap	Huba, Marián, Emília		
	20. Hétfő	István, Bernát		
	21. Kedd	Sámuel, Hajna, Plusz		
	22. Szerda	Menyhért, Mirjam		
	23. Csütörtök	Bence, Róza, Szidónia		
	24. Péntek	Bertalan, Aliz, Detre		
	25. Szombat	Lajos, Patrícia		
	26. Vasárnap	Izso, Tália, Natália, Zamfira		
	27. Hétfő	Gáspár, Mónika		
	28. Kedd	Ágoston, Mózes		
	29. Szerda	Beatrix, Erna		
	30. Csütörtök	Rózsa, Félix, Leticia		
	31. Péntek	Erika, Bella, Arisztid		
	SZEPTEMBER			
	1. Szombat	Egyed, Egon, Noémi		
	2. Vasárnap	Rebeka, Dorina, Renáta		
	3. Hétfő	Hilda, Gergely		
	4. Kedd	Rozália, Róza, Ida		
	5. Szerda	Viktor, Lőrinc, Ofélia		
	6. Csütörtök	Zakariás, Beáta		
	7. Péntek	Regina		
	8. Szombat	Mária, Adrienn		
	9. Vasárnap	Ádám, Péter		
	10. Hétfő	Nikolett, Hunor, Miklós		
	11. Kedd	Teodóra, Jácint, Igor,		
	12. Szerda	Helga		
	13. Csütörtök	Mária, Irma		
	14. Péntek	Kornél, János		
	15. Szombat	Szeréna, Roxána		
	16. Vasárnap	Enikő, Melitta		
	17. Hétfő	Edit, Ciprián		
	18. Kedd	Zsófia, Róbert		
	19. Szerda	Diána, József		
	20. Csütörtök	Vilhelmina, Januárusz,		
	21. Péntek	Dorián		
	22. Szombat	Friderika		
	23. Vasárnap	Máté, Mirella, Jónás		
	24. Hétfő	Móric, Tamás		
	25. Szerda	Tekla, Lívusz, Ila		
	26. Csütörtök	Gellért, Gerda, Mercédesz		

HOLD- NAPTÁR

2018. július – szeptember

	Telihold		Fogyó hold		Újhold		Növő hold
	Kos		Blka		Ikrek		Rák
	Oroszlán		Szűz		Mérleg		Skorpió
	Nyilas		Bak		Vízöntő		Halak

Lévélnap – olyan zöldsegeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a levelét fogyasztjuk (pl. sóska, fejes saláta, káposzta)

Termésnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a „termése” fogyasztható (pl. magok, gyümölcsök, vagy akár a paradicsom, paprika, hüvelyesek stb.)

Virágnap – dísznövényeket és olyan növényeket lehet vetni, ültetni, szedni, amelyeknek a virága fogyasztható

Gyökérnap – olyan növényeket érdemes vetni, ültetni, szedni, amelyeknél a gyökér maga a termék (pl. zeller, burgonya, hagymafélék, répa), továbbá palántázás, dugványozás napjai, a gyökérképződés fokozottan jó

E napokon a föld fölött élő kártevők ellen érdemes védekezni

E napokon a föld alatt élő kártevők ellen érdemes védekezni

Ezek a napok kedveznek a metszéshez

Kert előkészítése, ásás, talajlazítás

Gyógynövények vetése, ültetése, ezek főszedése. A növények gyógyhatása fokozott

Vermehi, raklározni e napokon javasolt, valamint a már elvermelt gyümölcs, zöldség átrakására, átválogatására kedvező az idő

Ezeken a napokon lehetőleg ne vermejünk, ne raklározzunk, vagy rakjuk át a raklározott terményeinket. Rothadásveszély

Csigairtas! Ezek a csigák elszaporodása elleni védekezés napjai

Oltás, szemzés napjai

Befőzés napjai – akár mellőzhető is a tartósítószer

Aszalásra szánt gyümölcsök szedésének napjai

Növényeinket ezeken a napokon ültessük át – a gyökérképződés hatékonyabb

E napokon semmiképp ne végezzünk átültetést, mert kedvezőtlen hatások mutatkoznak a gyökérképződésre. Viszont ilyenkor érdemes gyomlálni

E napokon érdemes locsolni a növényeinket, ugyanis a talaj vízmegtartó és a növény vízfővevő képessége jobb

Ilyenkor javasolt a különféle tápanyagokat a földbe juttatni – trágyázás, tápoldatozás, komposzt szórása

Kerti tavak karbantartása. Fordítsunk figyelmet a rothadt növények eltávolítására, és ilyenkor javasolt az új növények telepítése, valamint a nagy vízigényű növények ápolása

Gyepesítésre, fűmagvetésre, hiányzó gyeprész pótlására ezek a napok javasoltak

Fűnyírás napjai

Komposzthalom létesítésének és átforgatásának napjai

A fák törzsének védelme, fáink ápolásának napjai

Ezek a szüret, a gyümölcszedés napjai – ilyenkor a lé- és íztartalom fokozottabb

Favágás napjai. Ezeken a napokon kedvező fát vágni, amennyiben a fa további megmunkálásra szánt

Összeállította: **Cseperkálóné Mirek Barbara**

Teendők őszelőn

A szabadföldi kertészeti termesztést, így a kiskertek művelését is erősen befolyásolja az időjárás. Nem lehet elégszer hangsúlyozni, hogy az éghajlatváltozás miatt a szélsőségekre, valamint számos újonnan megjelenő kártevőre, kórokozóra kell hosszú távon fölkészülnünk. Mit tehetünk mi, a kiskert-tulajdonosok?

Elsősorban figyeljük éberem a növényeinket, hogy a rendellenességekre gyorsan tudjunk válaszolni.

Alkalmazkodjunk!

Az éghajlatváltozás hatásait nem tudjuk mérsékelni, csak alkalmazkodhatunk hozzá. A hosszan tartó száraz időszakok átvészelésére alakítsuk ki az öntözés lehetőségét, illetve a túlzott, áradásszerű csapadék, jégeső ellen gyorsan fölhúzható árnyékolóhálószerű védekezünk. Nem árt, ha az árnyékoló/jégvédő/madárvédő hálórendszer tartóoszlopait, valamint a keresztartókat állandóra építjük meg, hogy a hálót könnyen és gyorsan ki tudjuk feszíteni. Erre a célra bármelyik gazdaboltból beszerezhetünk ún. raschel-hálót. Árnyékoló feladatát is betölti, megvédi a súlyos termés-károsodást okozó napégéstől például a paprikát, paradicsomot, gyümölcsöt vagy a csemegeszőlőt. Terméséréskor a szőlőt érdemes a szomszéd madarak ellen is hálósítani.

védni, illetve madáritatót kihelyezni az ültetvénybe.

A túlzott csapadék is nagy károkat okozhat, különösen a rossz szerkezetű, kötött talajon alakulhatnak ki pangó vizek. Javítsuk a talaj szerkezetét és vízelvezető képességét szerves trágyával, illetve talajkondicionáló készítményekkel (pl. Amalgerol). Vessünk a letermelt zöldségágyásokba zöldtrágyanövényeket (mustárt, pillangósokat), amik nemcsak javítják a talaj szerkezetét, vízháztartását, de a gyomokat sem engedik fölszaporodni a parlagterületeken.

Termesszünk a betegségekkel szemben természetes ellenálló képességgel rendelkező, hazai zöldség- és gyümölcsfajtákat. Törekedjünk a fajok változatosságára; a hasznos növények mellé ültessünk a kertbe rovarcsalogató dísz- és fűszernövényeket, a fészkelő madaraknak cserjéket, fákat.

Szamócaszaporítás

A szamóca legkönnyebben az ostorindákban fejlődő indanövényekről szaporítható augusztusban. Amíg az érés ideje alatt a termőképesség fokozása, a növény erőnlétének megtartása érdekében célszerű az indákat eltávolítani, addig a letermelt növényen meghagyott sztolókon fejlődő utódokat fölhasználhatjuk az állomány megújítására, bővítésére, illetve hiányok pótlására. Akkor a legkönnyebb a dolgunk, ha már gyökeres indanövényt választunk le az anyanövényről. Ha leggyökeresedett, és más-hová szeretnénk átültetni, akkor jól öntözzük be a tövét, és ássuk ki a talajból. (Augusztusban a szamócaágyást már nem öntözzük, ezért a talaj száraz lehet.) Célszerű a legfejlettebb indanövények közül választani. Ha még nem gyökeres, akkor tőzeggel vagy palántafölddel megtöltött kis cserépbe vagy többszemes palántatálcába ültessük el egyenként, és tápoldatozzuk magas foszfortartalmú, a gyökeresedést segítő táppal. A gyökereztetést elvégezhetjük helyben is, úgy, hogy nem választjuk le az indanövényt az anyanövényről, csak majd meggyökeresedés után. Ilyenkor célszerű hajlított drótdarabbal a talajba lerögzíteni a növényt. A jól meggyökeresedett indanövényt önállóan ültessük el megfelelően előkészített, laza szerkezetű tápdús talajba.

Ha az anyaállományt még fönn akarjuk tartani, akkor vágjuk le a fölösleges indákat, és a szívleveleken kívül az összes levelet. Gyomláljuk ki, lazán kapáljuk föl, pótoljuk a tápanyagot. Vigyázzunk, hogy a műtrágya ne szóródjon a szívlevelek közé. Ne feledjük; a szamóca termőképessége 3 év után jelentősen csökken, ezért érdemes minden évben más helyen újratelepíteni, a régii fölszámolni. Ha meg vagyunk elégedve a kertünk

ben termő fajtával, akkor az indanövényes módszert minden évben alkalmazhatjuk. Ha új fajtákat is kipróbálnánk, akkor tavasszal kertészeti árudában vásárolt palántáról telepítsünk.

Elhanyagolt szőlőskertek betegsége

Napjainkban az aranyszínű sárgaságot tartják a szőlő egyik legveszélyesebb betegségének, amit a *Flavescence dorée* fitoplazma okoz. Terjesztője az amerikai szőlőkabóca, így az ellene való védekezéssel tudjuk megelőzni a betegség okozta terméshozamcsökkenést, tőkepusztulást. Karantén kórokozó, ezért tűzzel-vassal irtani kell! Az aranyszínű sárgaság fitoplazma az elhanyagolt szőlők betegsége. Kisebbségi valószínűséggel fertőz ott, ahol a kártevő rovarok (elsősorban szőlőmolyok) ellen rendszeresen védekeznek. Az amerikai szőlőkabóca a kéregrepedésekben tojás alakban telelő egynemzedékes rovar. Tápnövénye a szőlő. A kifejlett egyed 4-6 milliméter hosszú, a szőlő levélfonákán szívogat. A fertőzött növényről fölvett és a testében fölszaporodó fitoplazma a szívogatás során kerül át az egészséges szőlőnövényekbe. A kifejlett kabócák rajzása – az időjárás függvényében – július elején-közepén kezdődik, és több hullámban egészen szeptember végéig, október elejéig, illetve akár a fagyokig is eltart, ami ragadós sárga lappal jól előre jelezhető.

Először az alsó leveleken jelenik meg, így a sárga lapokat is ide célszerű elhelyezni. A kabócák 5-10 kilométert is képesek repülni. Ragadós sárga lapokat kíváncsiságból is kitehetünk, hogy meglássuk, van-e kabóca a szőlőnkben, vagy a szomszéd elhanyagolt ültetvényéről számíthatunk-e a betelepítésére. Célzott védekezéssel most a terjedését és a tojásrakást előzhetjük meg.

Termesszünk rebarbarát!

A rebarbara azon kevés, zöldségként hasznosított növény közé tartozik, amelyek nem igényelnek különösebb gondozást. Kevés a kártevője és a betegsége, rendkívül életképes, már-már igénytelen növény. Évelő faj, amely – ha nem tartjuk kordában – gyomosíthat a kertben. A család ellátására egy-két tő elegendő.

A legkönnyebben nyár végén, tőosztással szaporíthatjuk. A kifejlett tövet 4-6 életképes gyökeres utódnövényre lehet szétválasztani, majd ezeket 20-30 cm mély gödörbe ültetjük, földdel takarjuk és alaposan beöntözzük. Viszonylag nagy a térigénye, a kedvező tenyészterület 1-1,5 × 1,5-2 méter. A rebarbara gazdasági értelemben vett termesztését, a 30-35 centiméter hosszú, húsos, lédes levéllyelet a 2-3 éves tövekről március végétől, áprilistól szedhetjük, amikor még kevés zöldség és gyümölcs ér a kertben. Májusban képződő magszárán hozza mutatós virágzatát. Annak megjelenése után a levéllyel már rostossá, fogyaszthatatlanná válik. Ha azonban a virágszárát időben kivágjuk, a levéllyelek hosszabb ideig maradnak kellemesen zsegek.

A rebarbara hidegtűrő, ugyanakkor melegigényes növény is; a tavaszi fagyok mellett a

legnagyobb nyári hőséget is károsodás nélkül elviseli. Szereti a párás klímát és a nedvesebb talajokat. Fényigénye nem nagy, így a kert félárnyékos részére is ültethetjük. Kedvező feltételek mellett 8-10 évig is helyben hagyható. A rebarbara levéllyele rostban, ásványi anyagokban és vitaminokban rendkívül

A permetszerekre a fejlett lárva a legérzékenyebb, ez a stádium általában a szőlő virágzása idejére vagy közvetlenül a virágzás utáni időszakokra esik, így ha biztosan számíthatunk a jelenlétére, akkor már olyankor védekeznünk kell. Idén azonban a meleg tavasz miatt több ültetvényben már a virágzás előtt bekövetkezett.

A beteg szőlőtőkék már tavasszal gyengébben fejlődnek, később fakadnak. A jellegzetes levéltünetek azonban csak a nyár közepe-vége felé válnak láthatóvá: a levelek a fonák felé sodródnak, kanalasodnak és háromszög alakúak, a levéllemez papírszerűen megkeményedik. A fertőzött hajtások jellegzetesen csüngenek, szomorúfűzre emlékeztetnek. A fehér szőlőfajtáknál a levéllemez sárgulása, a kék bogyójú fajtáknál vörösödése figyelhető meg.

Az európai szőlőfajták szinte mindegyike nagyon fogékony a betegségre. Különösen érzékeny a *Chardonnay*, de a *Cabernet sauvignon*, a *Sauvignon blanc*, a *Pinot noir* és az *Olaszrizling* is ide sorolható. Az amerikai szőlőkabóca ellen hatásos szabadforgalmú, tehát bárki által megvásárolható rovarölő szerek a Decis, a Fendona 10 EC, a Kaiso Garden, a Karate Zeon 5 CS, a Klartan 24 EW és a Spin Tor.

Összeállította: Pap Edina

VIRÁGOS RÉTEKEN

Minden évszakban érdemes fölkeresni a Bükköt, télen a havas és zúzmarás tájak ejtik ámulatba az embert, ősszel a csodálatos lombszínű, tavasszal a virágba boruló erdőaljak, míg nyáron a csodálatos rétek látványa vonzza a turistákat. Különösen hajnalban elragadó a hegyi rétek hangulata, amikor köd üli meg a tájat, és harmatcseppek csillognak a leveleken.

A fennsík hűvösebb, csapadékosabb, nagyobb légnedvességű, kiegyenlítettébb éghajlatához képest a délre fekvő hegyek szárazabbak, melegebbek és szélsőségesebbek. Ennek megfelelően alakultak ki a növényzeti zónák is. A Bükk-fennsík mikroklímája különleges, óriási hőmérsékletkülönbség alakulhat ki, például Eger és a fennsík töbrei között 10-20 °C különbséget is mérhetünk. Láttam már olyat, hogy október végén a réten vastagon állt a zúzmara, míg a körülötte lévő fákon csodálatosan virítottak az őszi levelek, tulajdonképpen egyszerre volt jelen őszi és téli. Akár mínusz 10-15 °C is kialakulhat a töbrök alján. A jelenség szélsőséges változata, amikor nyáron is fagypontra alá kúszik a hőmérséklet. A hideg légtavakban kicsapódik a magas páratartalom, és rétegek képződnek, amelyek különleges, elvarázsolt hangulatot kölcsönöznek a tájnak. A hűvös mikroklíma különösen kedvez a hidegkedvelő növényeknek, így jégkorszaki reliktnövények, mint például az északi sárkányfű is előfordul ott. A szurdokvölgyekben és sziklafalakon megtalálható még a sárga ibolya, a havasi ikravirág és a havasi iszalag. A nyári rétek változatosan gazdag növény- és rovarvilága egyedülálló. Érdemes föl-

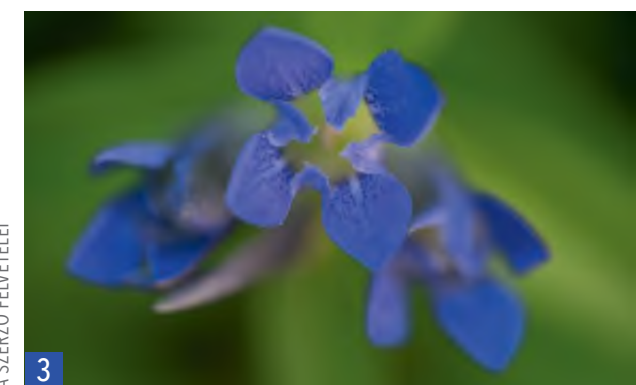
- 1. A Kis-mező • 2. Turbánliliom
- 3. Szent László-tárncs • 4. A Nagy-Eged teteje

kerekedni, és egy túrát tenni arrafelé. Nyáron tömegesen nyílnak a harangvirágok, a margaréta, a kosborok, a lóherefélék, a kakascímer, a pacsirtafüvek, a palástfű és a kakukkszegfű. Gyönyörű rétek találhatók a Nagy-Eged tetején, ahol júniusban virágzik a tarka nőszirom, a Hereg-réten fantasztikus golyaormezőket láthatunk. A fennsík számos gyönyörű helye közül a Kis-mezőt, a Nagy-mezőt, a Kecskeláb-rétet, a Kis-Sárrétet és a Zsidó-rétet emeljük ki remek kirándulólóhelyként. Sok helyen borókák tarkítják a réteket. Rengeteg növényritkasággal találkozhatunk. A Kecskeláb-rét környékén megtalálhatjuk a különlegesen szaporodó tüzes liliomot, ami a levelek hónaljában képző apró fiókhagymáit. Az erdők szegélyén pedig a pompás turbánliliom virít. A fennsík nagy része fokozottan védett terület, emiatt csak a turistaösvények vonalán járható.

Molnár Péter

2

3

4

Kényelem a hátsó udvarban

A kényelmes kempingezésnek (mai szóval glampingezésnek) több száz éves a hagyománya. Abban az időben többnyire az uralkodók és a nagyon gazdagok számára volt elérhető a minden kényelemmel ellátott sátorozás. Ma újra reneszánszát éli, és már senkinek sem kell lemondani róla, hiszen a kertben vagy a hátsó udvarban is megteremthetjük a luxus kempingezés életérzését.

A glampingezés rendkívül tág fogalom, csupán ízléses megoldások keltenek hozzá, és nem árt egy kis kreativitás sem. Ha ezek szerencsésen találkoznak, akkor akár a hátsó kertben is remek dolgot alakíthatunk ki, ami a gyerekeknek, a családnak, a vendégeknek pihenést és kapcsolódási lehetőséget ad. A glampingezés viszonylag újkeletű fogalom, ami a *glamorous* (elbűvölő) és a *camping* (táborozás) angol szavak összeolvasásából született. Az üzenete pedig a „visz-sza a természetbe” de úgy, hogy közben ne mondjunk le azokról a kényelmi funkciókról, amelyeket már megszoktunk a mindennapjainkban. Maga a történet viszont nem újdonság, az a megoldás, hogy luxus körülményeket teremtsenek mozgatható, könnyűszerkezetes építményekbe, több száz évvel ezelőtt is létezett. Gondoljunk

arra, mit hallottunk a történelemórákon a török hódításokról, mit olvastunk *Gárdonyi Géza* Egri csillagok című regényében: amikor az oszmán hadsereg elindult, akkor a pasának és a vezérkarnak csodálatos sátoztábort építettek. Ugyanez történt az indiai maharadszák tigrisvadászatán is, *Széchenyi Zsigmond* Nahar című regényéből tudjuk, hogy egy hónapig építették a minden kényelemmel ellátott sátrakat,

ahonnan a vadászatra indultak. A múlt század elején divatba jött a szafari, ahol a gazdag és kalandvágyó britek és amerikaiak nem voltak hajlandók feláldozni a kényelmüket, luxus sátraikban kényelmes ágyak, párnák, minőségi ágyneműk, elektromos generátorok, szakácsok készítette friss vacsora, és a személyzet által behűtött pezsgő emlékeztetett az otthonukra. A *Távol Afrikától* című filmben is láthatuk, mi a glampingezés lényege: kényelem, romantika a lehetőleg vad és csodás természetben. Az újkori glampingezés néhány éve indult el, és gyorsan terjedt szerte a világban. Mára kiderült, hogy a modern életforma következtében az emberek nagy része elszakad a saját környezetétől, a természettől és attól a biológiai órától, amire alapvetően programozták. Nagyon sok betegség alapja, hogy nem találkozunk természetes fénnel, zajban és stresszben élünk. Pihentető időtöltés a természetben segít a probléma kezelésében. A kreatív emberek számára pedig nagyszerű önkifejezési forma, hiszen bármiből csinálhatunk glamping építményt. Ha kint alszunk a kertben a gyerekekkel, akkor sátorozunk, de ha a sátorba és köré kreatív és stílusos dekoráció, kényelmes berendezés, párnák, nyári takarók, függönyök, gyertyák, mécsesek, lampionok, virágok kerülnek, és szokatlan megoldást választunk a vacsora terítéséhez, akkor magasabb fokra emeljük a kempingezés élményét, és megérezzük a glampingezés romantikus hangulatát. A kertet, az udvart is elláthatjuk kényelemmel. Az alapépítmény bármi lehet, régi lócák, leselejtezett tengerparti strandszékek, fotelok, nyugágyak, hintaszékek, raklapokból ácsolt ágyak, használt deszkákból készített kis házak, kuckók, régi fém kerti asztalkák. Ezekhez társíthatjuk azokat a stílusos kiegészítőket, amelyek a kényelmet és a szépséget szolgálják: rengeteg párnát, takarót, függönyt, terítőt, hangulatvilágítást és sok-sok virágot. A professzionális glampingekben sátrakat, lombházakat, szüreti pótkocsikat, konténereket, műanyagbuborékokat, jurtákat, földbe vájt hobbiházakat építenek messze a forgalmas helyektől, retro járgányokat, cirkuszi kocsikat, echós szekereket alakítanak át, és látnak el minden kényelemmel. A helyszínek és az építményeknek semmi nem szab határt, minden szoba jöhet, amit az emberi képzelet kigondolhat és a kreativitás megvalósíthat. Igazi kaland vár minden glampingezőre.

Sárközi Judit

BUSÁK ÁTILKA ÉS OCSOVAI LÁSZLÓ FELVÉTELEI

PÁRNÁK ÉS VIRÁGOK A KATONAI SÁTORBAN

Magyarországon az első glamping néhány évvel ezelőtt az egyik vidéki hotel udvarán valósult meg, egy rendezvényre fölállított használt katonai sátorban, festői völgyben, a síkfőkúti kis tó partján, az erdő szélén. Rengeteg kényelmes ülő- és fekvőhellyel, puha párnákkal, szőnyegekkel, függönyökkel rendezték be, egyedi tárgyakkal, sok-sok virággal díszítették a katonai gyakorlatokról nyugdíjba küldött keci színű sátrat, ahol finom ételeket, borokat és koktélokot lehetett fogyasztani. Nagy sikert aratott, minden résztvevő annyira szerette, hogy úgy döntöttek, a noszvaji kertet glampinggé varázsolják, meséli a tulajdonos, *Balogh Barbara*.

Lakni mindenhol lehet, élni csak tanyán – foglalta össze ottlétünk kor életének legfőbb következtetését Szász István. Tapasztalatai bizonyítják, hogy a 21. században is elképzelhető ez a régi hagyományokra visszatekintő, sokak számára azonban már csak elbeszélésekből ismert életforma.

A Szász-tanya gazdájának a természethez, az állatokhoz és a hagyományokhoz fűződő példaértékű hozzáállását bizonyítandó, az Agrárminisztérium az Év Hagyományörző Tanyája 2017 díjjal jutalmazta Szász Istvánt és tanyáját – a várhatóan hagyománnyá váló kezdeményezés történetében elsőként.

FÜLÖP NŐEMI FELVÉTELEI

Tavaly indult útjára Az Év Tanyája díj, amely olyannyira népszerű lett, hogy nem volt kérdéses a folytatás: május elején a szervezők ismét meghirdették, és ezúttal négy kategóriában nevezhettek a vállalkozó kedvű tanyagazdák. A 2018-as felhíváshoz vezető utat az előző évi győztesek taposták ki, köztük Szász István, aki Berettyóújfalu határában gazdálkodik. A település délnyugati feléről induló kis betonúton haladva csakhamar felbukkant a Szász tanya: a gyönyörű környezetben álló épületegyüttes láttán nem sokan gondolnánk, hogy e terület nem is olyan régen a helybéliek személtlerakójaként szolgált. Vendéglátónk portája tornácán emlékezett

vissza azokra az időkre, amikor a fák között szemét, azok mellett pedig omladozó épületek álltak. Nem tántorították el az idillinek távolról sem tűnő körülmények, mivel az onnan néhány kilométernyire lévő tanyájukon nőtt fel, és bár az élet ezt követően másfelé sodorta, az volt az álma, hogy egyszer visszatér. Szász István közel tizenöt évvel ezelőtt vásárolta meg a területet, s elkezdte kiépíteni a tanyáját, amely számára mindig is a nyugalmas életet jelentette – no és persze friss zöldséget, gyümölcsöt és húst. A vízzel ölelt, ligetekkel tarkított területen idővel olyasfajta harmóniába kerültek a természettel, amire ennél kisebb telken nincs

esélye az embernek – beszélt vendéglátónk a hely varázsáról. Annak megteremtéséhez persze nagyban hozzájárult a család sok éven át tartó szorgos munkája is. A fákat például István elképzelése szerint ültették, figyelembe véve persze a természeti adottságokat. A belvízgyűjtő csatornák ugyanis időnként megáradnak, így a tanya területének egyes részein a nedvességtűrő fajokat részesítették előnyben. A fűzfaféléknek kedvez ez a közeg, a szárazabb részek legjellemzőbb fája viszont az akác. A tanyaházat jegegyfák veszik körül, de akad még számos nyír- és nyárfák, illetve tölgy is – mutat körbe a tanyagazda, aki a mai napig szívesen elidőz a virágzó bokrok és más növények között. Bár nem őshonos nálunk, de egyik kedvence a mocsári hibiszkusz, csodálatos virágai néha akkorára nőnek, mint egy lábosfedő – mondja mosolyogva. Szabadon tartott állatainak is vannak kedvenceik, a nyír- és nyárfák kergét például emiatt csirkehálóval kell védeni, a platánokat viszont elkerülik, a közelükbe se mennek. A gyümölcsfákra a talaj adottságai hatnak a leginkább: a Szász-tanya területe sem ideális ugyanis minden fajnak. Szász István tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a vegetációval való harmónia elérése időnként komoly erőfeszítésbe kerül, de az is a tanyasi élet szerkesztés része, ami többnyire örömmel tölti el őt, és családját.

A tanyát körüljárva pazar környezet fogad bennünket: a fák között a Berettyó folyó holtága, mellette az istállók, ilyenkor általában üresek, hiszen az állatok többsége – köztük a kárpáti borzderes szarvasmarhák vagy a juhok – a szabadban vannak, az ember séta közben gyakran találkozik velük. Az sem meglepő, hogy a nyári nagy melegben valamelyiküknek épp csak a feje látszik ki a csatorna vizéből. Volt annak idején egy alapvetően szófogadó bivalya, de annak is hiába könyörgött, addig nem volt hajlandó kikászálódni a vízből, amíg ki nem lubickolta magát – emlékezik vissza vendéglátónk a néhány évvel ezelőtti történetekre. Nem messze a gyerekek is „lubickolhatnak” az élményekben, méghozzá a számukra létrehozott mezőgazdasági oktató- és élménykertben. Megannyi baromfi, nyúl és malac mellett egy gyümölcsfákkal és zöldségekkel teliültetett kertet is magában foglal. Itt komoly változtatásokat tervez a közeljövőben, az Alföldre jellemző fákkal, cserjékkel és bokrokkal szeretné beültetni azt a részt – beszélt a tervekről Szász István. Minden fajt jeltáblákkal látnak majd el, ezzel segítve a gyerekeket az információszerzésben és tájékozódásban.

Az évek alatt ugyanis a Szász-tanya családi vállalkozássá nőtt ki magát, sokan betér-

Szász-féle káposztás-túrós

Hozzávalók:

A tésztához 1 kg finomliszt, 1/2 liter tej, 5 dkg élesztő, 20 dkg zsír, 1 evőkanál só, 3 tojássárgája. A töltelékhez 3 csomag káposzta, 1/2 kg tehéntúró (vagy negyed kg tehén- és negyed kg juhtúró), 20 dkg margarin, só, a tészta lekenéséhez pedig 2 tojássárgája, 1 evőkanál tejföl.

Az élesztőt langyos tejben kis cukorral megfuttatjuk, a tésztához valókat összegyúrjuk, majd pihentetjük. Amikor megkelt, visszadagasztjuk – még legalább kétszer. Elkészítjük a töltelék: enyhén megolvasztjuk a margarint, összekeverjük a túróval, a káposztával, a tojással és a sóval. Elnyújtjuk a tésztát, minél vékonyabb, annál jobb, lekenjük a töltelékkel, majd négy oldalról behajtogatjuk. A hajtogatáshoz alulról és felülről is behajtogatjuk középre a tésztát, majd a két oldalról szintén középre, és végül ismét összehajtogatjuk. Ezt kinyújtjuk akkorára, mint a tepsit, nagy kockákra vágjuk, majd 40 percig kelesztjük a tepsiben. 220 °C-os forró sütőbe tesszük, majd mérsékeljük a hőfokot 190 °C-ra, és 40 percig sütjük. Kivesszük a sütőből, lekenjük a tejföllel és kis sóval elkevert tojássárgájával, utána visszarakjuk és rápirítjuk.

nek hozzájuk az ország – s nem ritkán a világ – legkülönbözőbb pontjairól. A vendégek legszívesebben a különleges tervezésű, fából készült épületrészen töltik az idejüket, ahová behallatszik a környék madarainak csivitelése. Mellette található a látványkonyha is, ott az ételkészítés minden fortélyát figyelemmel kísérhetők. Az egyik felében a beépített sparhelt, a másikon pedig a kemence búja kapott helyet – mutat a házigazdánk, aki általában maga készíti el az ételeket, méghozzá többségükben a tanyáról származó alapanyagokból. Szerinte, akik megkóstolják, sosem felejtik el, milyen az íze a szabadtartásban, tanyán nevelt állatok húsból készült ételeknek, kü-

lönösképp, ha szabad tűzön vagy éppen kemencében sülni-főni. Ez utóbbiak közül a vendégek nagy kedvence a csülök pékné módra, illetve a kemencében, cserépedényben főtt töltött káposzta, vagy az Alföld egyik jellemző étele, a birsalmás-tejszínes kacsaragu. A süteményekhez, kelt tésztákhoz, illetve a szezonális ételekhez – például a szilvás gombóchoz és a lekváros derelyéhez – is maguk készítik, nyújtják és vágják a tésztát. Szász István családjával együtt még sok más tervet is dédelget, hiszen ahogy mondta: az építkezés és szépítkezés számukra véget nem érő folyamat.

Szőcs Attila

SÖRREL, SÓVAL, CUKORRAL

Léteznek olyan növényvédő hatású anyagok, amelyek szinte minden háztartásban előfordulnak, vagy egyszerűen beszerezhetők, illetve erdőn-mezőn begyűjthetők. Ezek megújított listáját adta közre a Nemzeti Élelmiszerlánc-biztonsági Hivatal.

1

2

3

• 1. A mustármagpor a búzaszemek gombák elleni csávázására használható • 2. Ha sok a kártevő, négyzetméterenként egy sörcsapdát készítsünk • 3. A mezei zsurló főzete a biotermesztésben alkalmazott gombaölő szer

Az Európai Unióban már 18 „egyszerű anyag” engedélyezett a növények védelmére. Ezek jelenleg élelmiszerként vagy gyógyhatású anyagként forgalmazott termékek, de bizonyítható a növényvédelmi hatásuk, és a megadott felhasználási körülmények nem jelentenek kockázatot a környezetre, illetve az emberi egészségre.

Elsősorban nem növényvédőszer-kereskedésekben, hanem élelmiszerboltban, háztartási üzletben vagy gyógyszertárban vásárolhatók meg. A listát a rokon anyagok szerint csoportosítva ismertetjük.

Élelmiszerek: étolaj, mustármag és társai

Sörrel a házas és meztelen csigák ellen védekezhetünk: talajba sülyesztett edénybe sört öntünk, az összecsalogatja a csigákat a kertből. Ha sok a kártevő, akkor négyzetméterenként egy sörcsapdát készítsünk. A mustármagport búzaszemek gombák elleni csávázására lehet használni, sűrű pép formájában. Egy mázsa vetőmag 4,5 liter vízbe kevert 1,5 kilogramm porított mustármaggal kezelhető.

A **konyhasó oldatát** (0,6-2 kg/100 liter víz) szőlőben javasolják kipermetezni tarka szőlőmoly, illetve lisztharmat elleni védekezésre. A moly tojásrakását követően érdemes használni, illetve a lisztharmatos beteg lombot kezeljük vele. A használati leírás arra is figyelmeztet, hogy a sok só káros a talajéletre, ezért egy hektárra legfőljebb 6 kg juttatható ki (vagyis egy négyzetméterre 0,6 gramm).

A **napraforgóolaj** szabadföldi paradicsom lisztharmata ellen hatásos, 0,1-0,5 százalékos hideg vizes szuszpenzió formájában. A kezelés legfőljebb négyszer ismételhető, 8 napos permetezési fordulóban.

A tejipari melléktermék **tejsavó oldata** hajtattott uborka, tök, cukkini lisztharmat elleni védelmére alkalmas. Száz liter vízbe 0,6-3 liter tejsavót keverjünk és 7 napos fordulóban 3-5 alkalommal ismételjük a kezelést.

1

2

3

• 1. Éticsiga • 2. Spanyol csupaszcsiga • 3. Nagy házatlanicsiga

Vegyszerrel vagy szelíden?

Csigák ellen régóta használatosak a különféle elnevezésű, **metaldehid** hatóanyagú csalétkek. Az elfogyasztásuk a csupasz- és a házas csigákat fokozott nyálkáképzésre készíti, így azok néhány óra múlva kiszáradva elpusztulnak. Száraz időben a hatásuk tökéletes, de bőséges harmat, vagy tartós eső esetén a csigák pótolják a vízvesztésüket és föléled-

nek. A nagyobb záporok egyébként a szemcsézett csalétket percek alatt szétmossák, hatástalanítják.

A madarak közül a szakirodalom szerint a kerti rozsdafarkú és a feketerigó is pusztítja a csupaszcsigákat. Sajnos a feketerigó a tálcán kínált csupaszcsigához, vagy a megroppantott éticsigához hozzá sem nyúl, amíg a hasznos földgiliszta zsákmányolá-

sáért a virágcserepből képes akár öt kilogramm földet is gondosan kitermelni. A háziszárnyasok közül a pekingi kacst említik, mint fontos csigapusztítót. A tyúkfélék azonban már a meztelen csiga látványától is undorral elfordulnak. Hasznos tanács a gondos kertészek számára, hogy bármennyire is víztakarékos, este lehetőleg ne öntözzünk, mert a nedves lombozatnál nincs csábítóbb a csupasz- és házas csigák számára.

B. J.

Növényi főzetek

A mezei zsurló főzete a biotermesztésben alkalmazott gombaölő szer. Száritott hajtásaiából 20 dekagrammot áztassunk 10 liter hideg vízbe, majd főzzük 45 percig. Miután kihűlt, szűrjük át és hígítsuk tízszeresére. A főzetet legfőljebb egy napig tárolhatjuk, különben mikroorganizmusok telepednek meg benne. Alkalmas lisztharmatfélék, varasodás, peronoszpóra, tafrinás levélfodrosodás leküzdésére, 4-8 alkalommal ismételve a kezeléseket, legalább egyhetes fordulóban. Nagy melegben ne használjuk.

A fűzfakéreg hatása nagyon hasonló a mezei zsurlóéhoz, ugyanazokra a betegségekre használható. Tíz liter vízben 67 gramm fűzfakérget főzzünk két órán keresztül, majd a kihűlt oldatot szűrjük le, a kémhatását 6,2-re állítsuk be, és vízzel hígítsuk a háromszorosára. Ezt is egy napon belül föl kell használni, és nem szabad 25 °C-nál melegebb időben permetezni vele. A permetezési forduló 7 nap.

A tengeri kagylókból nyert kitozán oldata fokozza a növények természetes ellenálló képességét, ezért megelőző védekezésre használható gombás és baktériumos betegségek ellen. Legalább 4-8 alkalommal permetezzünk vele kéthetenként, hogy elérjük a kívánt hatást.

riumos betegségektől, és a talajból fertőző gombáktól védi a fejlődő növénykéket.

A **lecitin** megtalálható a tojássárgájában, különböző olajokban, az élelmiszeriparban emulgeáló- és stabilizálószerként használják. A növényvédelemben lisztharmatfélék, a tafrinás levélfodrosodás, peronoszpóra és a rózsa gombás betegségei ellen vethetjük be. Száz liter permetlébe 75 gramm lecitint keverjünk. Erre az anyagra ételmeztés-egészségügyi várakozási időt is előírtak, ami gyümölcs, zöldség esetében 5, szőlőnél 20 nap.

Jól ismert, egyszerű anyagok

A **mésztej** (kalcium-hidroxid) 12, illetve 24 százalékos vizes szuszpenziója alma, körte és csonthéjasok kéregrákja ellen hatásos. Lombhullás után a fás részeket ke-

zeljük vele 2-7 alkalommal. Rákos sebek, illetve a metszési sebek ecsetelésére is használhatjuk.

A **diammónium-foszfát (DAP)** műtrágyával gyümölcsösökben egyes kártevőket csalogathatunk össze, 40 g/l-es oldata a cseresznyelég, a földközi-tengeri gyümölcslegy csapdázására alkalmas. Fánként egy csapda kihelyezése javasolt.

A **hidrogén-peroxid** jól ismert erős fertőtlenítőszer magvak csávázására, illetve hajtásban az eszközök fertőtlenítésére használható.

Az **agyagos faszén** aktív szenet, feketeszenet és bentonitot tartalmaz, szőlőben használható az esca betegséget okozó talajlakó gombák elleni védekezésre, hektáronként 500 kilogrammot a talajba dolgozva.

Horváth Csilla

FŰSZEREK A BIBLIÁBÓL

1

A Biblia a „könyvek könyve”, a világon legtöbbet olvasott könyv.

Több mint 1000 éven át írták csaknem félszázan, egymástól térben és időben távol, azzal a céllal, hogy Isten munkáját és üzenetét tolmácsolják.

Bár a Biblia nem természetismereti kézikönyv, a bibliai tájak, növények és jelképrendszerük ismerete fontos háttérrel jelent a Szentírás tanulmányozásához, és segítséget nyújt a megértésében is.

A Szentföld változatos felszínű, mediterrán és szubtrópusi éghajlatú terület, növényzete, mezőgazdasági kultúrája különbözik a miénktől.

3

4

5

6

A Bibliában sokféle fűszerről esik szó. Egy részük helyben termesztett vagy gyűjtött növény, és leggyakrabban zöld részét használták friss vagy szárított formában (például bazsalikom, petrezselyem, kapor, babér).

Más fűszerek a bibliai időkben is távoli, trópusi vidékekről kerültek a Szentföldre, és különleges, drága, sokszor az aranyéval vetekedő értékű árunak számítottak. Sokféle növényi részt használtak fűszerként, a legkülönbözőbb rokonok körbe tartozó növények aromás, illóolajokban gazdag gyökerét, kergét, virágát, termését, magját.

A bibliai időkben az áldozati szertartásoknál is óriási szerepe volt a fűszer- és gyógynövényeknek. A test vagy a fej olajjal való leöntése vagy megkenése különleges szerepet játszott. A papokat és a királyokat is olajjal kenték fel, jelezve ezzel, hogy az Isten hatalommal ruházta föl őket.

A karavánok árucikkei

Két fontos ókori fűszer, a fahéj és a kasszia nem őshonosak a Szentföldön, hanem trópusi növények. A **valódi fahéj** (*Cinnamomum verum*) Dél-India tengerparti örökzöld erdeiben őshonos, 8-15 méter magas, terebélyes koronájú, mutatós lombú örökzöld fa, amelynek lehántott aromás kérge a fűszer. Évenként 2-3 alkalommal szüretelik, néhány centiméteres hajtásokat vágnak, majd azokról hántják le a kérget. A cső alakú héjakat összeillesztik, kézzel betekergetik, és így szárítják vékony, törékeny fűszerré. Árnyékban szárítják, mert napon meggörbülne a fahéjcsövek. Édes és sós ételek, bárányból készült fogások, rizses ételek, páclevek, gyümölcsdesszertek, csokoládés édességek, kenyerek, italok, sör, forralt bor elengedhetetlen ízesítője. A fahéjtea vízzel és cukorral készült ital, melyet a Közel-Ke-

2

- 1. A zöldfűszereket csokorba kötve, frissen is az asztalra teszik Iránban (Urmia, Irán)
- 2. Az isztambuli fűszerbazár híresen nagy választéka
- 3. A fahéjnál erősebb aromájú kassziát egészben és őrölve is árulják az iráni piacokon (Urmia, Irán)
- 4. A nemes babér virága és levelei
- 5. A szőrös szír izsópp virága apró, fehér, a kopasz európai izsóppé rózsaszínes lila
- 6. Az arabok zaatarnak hívják a szír izsópból készült fűszerport. Pirított szeszámaggal és szumákkal keverve, gúlákban árulják a piacokon (Akko, Izrael)

leten fogyasztanak hideg időben. Illóolaját ételízesítőként, illatszerként és antiszeptikus, élénkítő, keringésjavító hatása miatt ősidők óta magas vérnyomás és emésztési zavarok kezelésére használják.

A fahéj közeli rokona, a Kínában és Burmán őshonos **kasszia** vagy **kínai fahéj** (*Cinnamomum cassia*, syn: *C. aromaticum*) is az emberiség legrégebben használt fűszereinek egyike. A kasszia vastagabb és durvább, az íze kevésbé finom, mint a valódi fa-

hájé, de sok helyen összetévesztik a kettőt. A kínai konyha 5000 éve használja, és nemcsak fűszerként, a leveléből készült desztillált olaja illatszer, gyógyszerek alapanyaga.

Az ókori Egyiptomban a fahéjat elsősorban füstölésre, gyógyszerként és balzsamozásnál alkalmazták. Akkoriban az aranyéhoz hasonló volt az ára, mert hosszú és veszélyes karavánúton szállították a Közel-Keletre. A Bibliában több helyen is olvasha-

1

2

3

4

- 1. A fűszerkömény Európában lett a legnépszerűbb • 2. A kapor Elő-Ázsiából származó, az ókor óta használt, egynyári fűszer • 3. A koriander alsó levelei csak sekélyen osztottak, míg a felső szárlevelek mélyen szeldeltek • 4. Az ókor óta ismert feketekömény magja ma is a keleti konyha kedvelt fűszere • 5. A feketekömény közeli rokona, a borzaskata mutatós egynyári növény • 6. A fekete mustár (*Brassica nigra*) kicsi, négyszirmú virágai jól mutatják, hogy a keresztesvirágúak családjába tartozik • 7. A fekete mustár 1 milliméteres magvai a legkisebbek a Szentföldön termesztett növényi magvak között

tunk róluk, sokszor nem különböztetve meg a két fahéjfajt. A Példabeszédek könyve illatanyagként említi.

A faháj rokona, a **babér** (*Laurus nobilis*) a Szentföldön nem volt egzotikus áru, hisz a mediterrán vidékeken mindenütt megél. Szürkés kérgű, 1-8 méter magas cserje vagy kis fa. Sűrű lombú, örökzöld növény, jellegzetes illatú, sötétzöld, bőrnemű, me-rev levelekkel. Frissen és szárítva egyaránt kedvelt fűszer. Bogyóinak zöldes olajából likórt készítenek, szappan illatosítására, reumakenőcsbe használják. Leveleinek főzetét köhögés és nátha csillapítására alkalmazzák, fürdője enyhíti a végtagfájdalmakat. A görögök *Apolló* szent fájaként tisztelték, ágaiból fonták a babérkoszorút, a győzelem és bölcsesség jelképét, amellyel

a hadvezéreket, császárokat, és a költőket dicsőítették.

A megtisztulás növénye

Az Ószövetségben szereplő legfontosabb fűszernövény, a szentföldi **szír izsóp** vagy szíriai szurokfű (*Origanum syriacum* vagy *Majorana syriaca*) dúsan elágazó, 30-50 centiméter magas törpecserje. Levelei kerekdedek, a sűrű szőrzettől szürkészöldek, fehér virágai hajtásvégi fürtvirágzatban nyílnak. Egyiptomtól Kis-Ázsiáig őshonos, gyakori faj, napos, száraz helyeken, sziklás hegyoldalokon, lejtőkön, mediterrán cserjésekben, kőfalakon él. Levele rendkívül illatos, ezért fűszerezésre, gyógyításra egyaránt alkalmas. A gasztronómiában elsősorban húséte-

lek ízesítésére használják, ma különösen az arab konyha kedveli, zaatar néven árulják a piacokon. Magas az illóolajtartalma, melynek fertőtlenítő, vírusölő, keringésjavító és görcsoldó hatása is van. Teáját sokféle betegség, légúti bajok, bűskomorság, fejfájás, emésztési problémák kezelésére, fűgével főzve torokfertőtlenítésre ajánlják. Az izsópos fürdő a leprások kezeléséhez tartozott. Erős, tartós, élénk illata miatt légfrissítőnek is használták, különösen a középkorban. A zsidó nép Egyiptomból való szabadulásának történetében döntő fontosságú az izsóp, és később, a zsidó tisztulási szertartásoknál is jelentős szerepet kapott. A szír izsóp nem azonos az európai izsóppal (*Hyssopus officinalis*). A kopasz, lándzsás levelű, lilásrózsaszín virágú növényt is fűszerként ismerjük.

Ismerős fűszerek

Több ernyősvirágzatú, nálunk is kedvelt fűszernövény szerepel a Bibliában, a borsoskömény, a kapor és a koriander. Minden részükben illóolajjartatok futnak, kaszattermésük is magas olajtartalmú.

A Bibliában szereplő köményfaj, a **borsoskömény** (*Cuminum cyminum*) a mediterrán területeken őshonos, egynyári növény. Levelei illatosak, apró fehér virágai ernyős virágzatban nyáron nyílnak. Hajtását is használják, de elsősorban aromás kaszattermése fontos fűszer. Sok keleti konyhában fűszerkeverékek része, savanyúságokat, likőröket ízesítenek vele. Termése élénkítő, az emésztést serkentő, szélhajtó hatású, illóolaját az illatszeripar is hasznosítja. A nálunk is népszerű másik köményfaj, a fűszerkömény (*Carum carvi*) Közép-Európában vált közzismert fűszerré, Izraelben nem ismerték.

A **kapor** (*Anethum graveolens*) valószínűleg Elő-Ázsiából származó, az ókor óta használt egynyári fűszer. Egyiptomban, majd a Római Birodalomban is elterjedt volt, innen került Európába, ahol a kolostorkertek népszerű növénye lett. Konyhai felhasználása sokrétű, magját, hajtását levesekbe, mártásokba, húsételekbe, ecetekbe, savanyúságokba, kenyerekbe teszik, frissen és szárítva is. A magjából forrázott tea puffadás, gyomorfájdalmak, emésztési zavarok, álmatlanság esetén javallt.

A **koriander** (*Coriandrum sativum*) a Közel-Keletről származó, melegigényes egynyári növény. Érdekessége, hogy az alsó levelei kerekdedek, csak sekélyen osztottak, míg a felső szárlevelek mélyen szeldeltek. Nálunk inkább csak illóolajokban gazdag, intenzív ízű termését ismerjük, pástétomok, savanyúságok, vermutok, sütemények fűszere. A kelet-ázsiai konyhák azonban szívesen fogyasztják a levelét is. Gyógyhatása is ismert, étvágyjavító, görcsoldó, szélhajtó. A középkorban a bolhák és a tetvek riasztására is használták.

A nálunk kevésbé ismert, feketeköménynek is nevezett **kerti katicavirág** (*Nigella arvensis*) a boglárkafélék családjába tartozó egynyári növény. Rekeszes termésében borsos ízű, fekete magok fejlődnek. Észak-Afrikában és Nyugat-Ázsiában őshonos, a Szentföldön ritka kultúrshévény. *Tutanhamon* sírjában is megtalálták. A Közel-Keleten és Indiában ma is népszerű fűszer, zöldségteleket, hüvelyeseket ízesítenek vele, kenyerek tetejére sütik. Gyógynövényként használják a keringési és az immunrendszer megerősítésére és gyulladáscsökkentőnek. Magjának főzetét emész-

tésserkentő, féregűző, izzasztó hatása miatt fogyasztják.

A feketekömény rokonát, a mediterrán vidékeken, Nyugat-Ázsiában és a Kaukázusban honos **borzaskatát** vagy török kandilát (*Nigella damascena*) amellelt, hogy kedvelt egynyári dísnövény, gyógynövényként is számon tartják.

Több mustárfaj is él Izraelben, de a kutatók szerint a Bibliában mustár néven szereplő növény a **fekete mustár** (*Brassica nigra*). Magjai sötétbarnák, feketék, ellentétben a Szentföldön szintén gyakori **fehér mustárral** (*Sinapis alba*), melynek magvai sárgásak vagy halványbarnák. Mindkét faj egyéves, lágyszárú növény, négyszirmú virágai sárgák, a hajtások végén, fürtvirágzatban nyílnak. Mindkét faj a mediterrán területeken és Ázsiában is őshonos.

Ősidők óta kedvelt fűszerek, a fekete mustár erősebb aromájú, mint a fehér. Magjait megőrölve és hideg vízzel elkeverve csípős szagot érzünk, amit mindannyian jól ismerünk, akik szeretjük a mustárt. Egy enzim aktiválódik ilyenkor, annak hatására csípős mustárolaj szabadul fel. Ecet vagy forralás hatására az enzim működése leáll, így a fűszer kevésbé erős, de kesernyésebb lesz. A mustár egyébként gyógyhatású is, serkenti a vérkeringést és az emésztést, ezért főzetét légsóhurutra, vizelet- és szélhajtónak fogyasztják. Külsőleg, megőrölve izületi gyulladás, mellhártyagyulladás, fagyásérülés, szájjüregi gyulladások esetén alkalmazzák.

A bibliai időkben valószínűleg kevésbé fűszer gyanánt, inkább gyógyhatása és főzésre is használható olaja miatt termesztették. A fekete mustár esetében különösen feltűnő, hogy egynyári növényként az 1 milliméteres apró magból néhány hónap alatt akár 2-3 méter magas növény nőhet a kelet-galileai bazalttakarón. *Jézus* korában a fekete mustárt már szántóföldön is vethették, a szára őszre karvastagságú lesz, magjáért szívesen látogatják a kisebb madarak.

Fráter Erzsébet

Hogyan szárítsuk a gyógy- és fűszernövényeket?

A nyár bőségesen ellát bennünket friss zöldfűszerekkel, de gondolnunk kell a téli hónapokra is. A növények szárítására legalkalmasabb idő a nyár közepe, akkora érik el a hajtások a teljes érettségüket, és akkor megfelelő az időjárás a szárításra. Vannak növények, amelyeket a virágnyílás előtt kell szüretelni (citromfű, borsmenta, zsálya, kakukkfű, majoránna stb.), másokat a virágzás egész ideje alatt szedhetünk (bazsalikom, szurokfű, csalán, orbáncfű stb.). A hajtásokat óvatosan, kézzel szedjük, a fás szárazakat éles ollóval vágjuk le. Erre a késő délelőtt a legkedvezőbb, akkora a harmat már felszáradt, de még nedvdúsak a levelek. Ha a saját, tiszta levegőjű kertünkben szedjük a növényeket, akkor nem szükséges megmosni őket, egyébként folyó víz alatt öblítsük le, és konyharuhán szárítsuk. A növényeket lazán kössük csokorba, és fejjel lefelé aggassuk föl meleg, levegős, pormentes helyiségben. Léckeretből és szúnyoghálóból egymásra rakható szárítóalkalmazatosságot is készíthetünk. Nap ne érje a csokrokat, az erős hőhatás ugyanis csökkentené a könnyen elillanó illóolajok mennyiségét, és végül csak száraz szénát kapnánk. Ha végképp nincs erre alkalmas helyiségünk, akkor óvatosan száríthatunk félig nyitott ajtajú, 30-40 °C-ra állított sütő rácsán is. A zörgőre száradt leveleket és virágokat morzsoljuk le a vastagabb szárakról, és jól záródó edényben tároljuk.

5

6

7

Micimackó és a méz

Micimackó a döngicsélést követte, mert ugyebár ahol döngicsélés van, ott lesz méhecske is. Biztos ti is hallottatok már méhecskét zümmögni, ahogy virágról virágra száll, szorgalmasan gyűjti a virágport és a nektárt, közben pedig beporozza a gyümölcsöt adó növényeinket.

Ne féljetez ezektől a döngicsélő méhecskéktől, nem bántanak, nem szúrják meg az embereket – illetve csak nagyon ritkán –, inkább segítséget nekik, mert biztos ti is szeretitek a finom mézet, akárcsak Micimackó.

Hogyan segíthetünk a méheknek?

Ültessetek sok színes egynyári virágot (sárgát, kéket), virágzó bokrokat (nyári orgona, galagonya), fűszereket, gyógynövényeket (kakukkfű, menta, levendula, bazsalikom, mustár), és ha igazán nagy kertetek van, akkor hársfát, akácot, szelídgesztenyét, és alakítsatok ki a kertben egy „vad” területet, ahol nem nyírjátok a fűvet. A méhlegelő mellett kínáljátok innivalóval is a kis döngicsélőket. Egy kerti tó, vagy egy vízzel teli tálka is megfelelő.

- 1. Micimackó a fűszernövényes kertben is sok méhecskével találkozott
- 2. A nyári-orgonából és a fűszernövények virágaiból is finom méz készül
- 3. A napraforgó tányérja a méhek munkájának köszönhetően telik meg magokkal
- 4. A gyümölcsök virágaiból készül a gyümölcsméz
- 5. A bécsi Hirschstetten kert játszótérén méhecskékkal is találkozhattok (játék- és igazi, élő méhekkel egyaránt)

„Erdei körökben az a nézet, hogy a medve szereti a mézet, ez nem csak afféle szerény vélemény, ez tény, tény, tény.”
(Milne: Micimackó)

Hogyan készül a méz?

A dolgozó méhek a virágport a hátsó lábukon levő kosárákban, a nektárt pedig a mézgyomrukban gyűjtik. A méz készítéséhez a nektárt használják föl, ami valójában vizes cukoroldat, 25-50% cukrot tartalmaz. A kaptárban a méhsejtekbe ürítik a nektárt, ahol a fiatal munkáméhek szárnyaik csapkodásával elpárologtatják belőle a fölösleges vizet. Ha elérte a megfelelő sűrűséget, akkor viasszal borítják a sejteket. Ha a sejtek több mint a fele már zárva van, akkor kipergethető a méz. Ez azt jelenti, hogy a méhészek eltávolítják a viaszréteget, és megpörgetik a lépeket, hogy kicsapódjon belőlük a méz.

A nektár a cukron kívül íz- és illatanyagokat is tartalmaz, ezért van más ízűk a különféle virágokból készült mézeknek. Magyarországon a legismertebbek a hársfamez, az akácméz, a napraforgóméz, a levendulaméz, a virágméz, a gyümölcsméz, és a repceméz – ez utóbbi fehér színű és krémes állagú finomság.

Kövessétek Micimackót, egyetek sok mézet, mert nagyon egészséges! Sok ásványi anyagot és 11-féle vitamint tartalmaz, torokfájásra, légcsőhurutra hatásos, immun- és idegerősítő tulajdonságú, és segíti az izmok működését.

A virágok kitárt szirmokkal, kicicomázva, a lehető legszínebb, legpompásabb ruhákba bújva várják a méheket, azok pedig szorgos gyűjtögetésükkel az egyik virágról a másikra viszik a virágport, miközben beporozzák őket, így lesz termés, illetve mag a virágokból. A finom mézen kívül többek között a gyümölcsöket, zöltségeinket is a méhek munkájának köszönhetjük.

Szakács-Nagy Zsuzsa

A döngicsélők

Sárga merített papírból készítsétek galacsint: vágjatok kb. 5 cm széles csíkokat, és az első pici galacsint több rétegben burkoljátok be. Fekete zsenliadrótból készítsétek szárnyat és csápot. A testét fekete filctollal varázsolhatjátok csíkossá. Vékony, spirálban föltekert drótra rögzítsétek, és szúrjátok a virág mellé a földbe. A legkisebb szellő is zümmögésre készíti a kis méheket.

Mézescsupor

Ültessetek színes egynyári virágot a teraszra, mézescsupornak földísztett cserépbe.

Az agyagcserepet akrilfestékkel vagy temperával varázsolhatjátok mézescsuporrá. Hogy egyértelmű legyen, mi készül a virág nektárjából, írjátok föl a csuporra, hogy MÉZ.

Válasszatok bőségesen virágzó egynyári virágot, az gondos ápolás mellett az ősz végéig várja a méhecskéket. Ilyen például a verbéna, a petúnia, a körömvirág, a mézvirág, a bűdöske, vagy a rézvirág. Ültessétek be a mézescsuprotokba, tegyétek napos helyre, és tartsátok nedvesen. Tapintsátok meg a földet, és ha azt érzitek, hogy száraz, locsoljátok meg. A mézescsupor alá tehetek egy kis tálkát, így lassabban szárad ki a benne lévő föld.

A KÉKHÜVELYCSERJE

ÉS AZ AKEBI

EGY KÜLÖNÖS CSALÁD
KÜLÖNÖS TAGJAI

Az akebifélék családjába
kilenc nemzetség
mintegy 50 faja tartozik.
Egyetlen kivétellel
(Decaisnea)
valamennyien örökzöld
vagy lombhullató,
fásszárú kúszónövények,
liánok.

Kelet-Ázsiában elterjedtek, a Himalájától Japánig, kivétel ez alól a Chilében és Argentínában honos monotipikus *Boquila* és *Lardizabala* nemzetség. Bár némelyikük termése ehető, és eredeti élőhelyükön fogyasztják is, a nyugati kertészeti kultúrában különleges megjelenésű dísznövényként ismertek.

Az egyetlen

A **kékhüvelycserje** (*Decaisnea insignis*) monotipikus faj, nemzetségének egyetlen képviselője.

Váltivarú, egylaki növény. Erőtelmes, feltörekvő ágú lombhullató cserje, akár 5 méterre is megnő. Ágai vaskosak de törékenyek,

bélszövege nagy. Jellegzetessége, hogy a tövétől több azonos méretű és értékű főágot növeszt. A kérgén látható nagy, feltűnő paraszemölcsök elliptikusak. Különösen télen feltűnők a nagy, tojásdad, hegyes rügyei. Levelei 13-25 levélkéből szárnyasan összetettek, 30-80 cm hosszúak. Végálló, 25-50 cm hosszú, laza fürtvirágzata bókól, a hím- és nővirágok ugyanazon a bokron, de külön fejlődnek. A virágokból hiányoznak a szíromlevelek, szerepüket a zöldessárga, hatósával álló csészelevelek veszik át. A hengeres, húsos, felnyíló tüszőtermések finoman bibircsesek, nálunk élénk- vagy feketéskékre, a Himalájában viszont zöldessárgára érnek. Talajban nem válogat, de a tápdús, üde, jó vízáteresztő, vályogos talajokat szereti leg-

jobban, a kémhatásra sem érzékeny. Gyors növekedésű, szórt árnyékba vagy napos fekvésbe egyaránt ültethető. Aszályos időszakokban meghálálja az öntözést, metszést egyáltalán nem igényel. Szoliterként vagy facsoportok szegélyébe ültetve mutat a legjobban. Gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentes. Érdekes védett helyre ültetni, mert mínusz 15 °C alatt fagykárt szenvedhet, a lombját megcsíphetik a kései fagyok. Magvetéssel szaporítható, a magokat ősszel rétegezni kell, majd tavasszal hidegágyba, üveg alá vetni.

Igen mutatós növény. Szokatlan, többtörzses habitusa, feltűnő lombozata, különleges, kecses virágzata és rendkívüli színű termései egyaránt nagyon kíváncsító díszítőértékűek. Őszi élénksárga lombja a termésekkel hatásos kontrasztot alkot.

A termése ehető, édeskés, zselés terméshúsa kissé a görögdinnyéire emlékeztető ízű. Szokatlan színű és alakú termései miatt némely nyelveken elég furcsa nevet kapott. A kínaiak „macskaürülék” névvel illetik, az angol nyelvterületen „halott ember ujjai” vagy „kékkolbászcserje” a neve.

Eredeti élőhelyén elegyes erdőkben, bozotos hegyvidéki lejtőkön, nyirkos szurdokokban Kína középső és délnyugati tartományaiiban, továbbá a Himalájában, 900 és 3600 méter közötti magasságban él.

Furcsa termések

Az **akebi** (*Akebia*) nemzetség az akebifélék családjában öt fajt foglal magában, amelyek félörökzöld vagy lombhullató fás kúszónövények. Valamennyien Kínában, Koreában és Japánban őshonosak, két faj közülük elterjedt dísznövény. Tudományos nevük a japán köznyelvi elnevezésükből ered.

A **háromlevélkéjű akebi** (*Akebia trifoliata*) fás szárú, lombhullató, gyakran félörökzöld kúszócserje. Váltivarú, egylaki növény, vagyis a hím- és nővirágok ugyanazon a növényen, de egymástól elkülönülve fejlődnek. Ágai szürkésbarnák, finoman bibircsesek, ritkán paraszemölcsökkel szórtak. A levélké tojásdad-hosszúak vagy széles tojásdadok, a levéllemez kissé bőrnemű, felszíne sötét-, fonáka kékes világoszöld. 6-16 cm hosszú fürtvirágzatai a levelek hónaljában fejlődnek. Különlegességük, hogy ugyanabban a virágzatban egymás mellett jelennek meg a hím- és nővirágok. Az illatos virágokból hiányoznak a szirmok, ami annak látszik, az a színes csészelevél. A homorú csészelevelek hármásával állnak mindkét ivarú virágban. Ehető termései

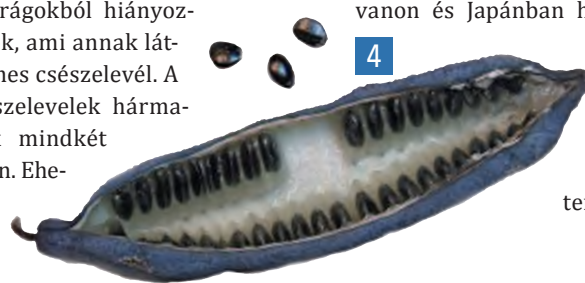
• 1. A kékhüvelycserje őszi lombdíszen • 2. Hamvas, bibircses termései legtöbbször a kék árnyalataiban érnek • 3. Csüngő virágzata • 4. Éretten felnyíló termése a fekete magvakkal

hamvas világoslilák, bennük fehéres pépszerű állományba ágyazódva számos fényes fekete mag fejlődik. Április-májusban nyílik, virágzása hetekig is tarthat, szeptembertől érnek be a termések.

Kína középső tartományaiiban, illetve Tajvanon és Japánban honos, elegyes erdők szegélyén, folyó- és patakparti ligetekben, völgyekben, bozotos hegyoldalakon él 200-2100 méter magasságban.

A csésze díszít

Az **ötlevélkéjű akebi** (*Akebia quinata*) lombhullató, fás szárú, váltivarú, egylaki kúszócserje. Szürkésbarna ágai vékonyak, rajtuk feltűnőek az apró, kerekded paraszemölcsök. Szórt állású, akár 10 cm hosszú kocsányú levelei 5, ritkán 7 levélkéből tenyeresen összetettek. A levélhónalji fürtvirágzatok 6-12 cm hosszúak, a 4-8 hímvirág a fürt csúcsa felé, a női virágok a fürt tövében 2-4-esével fejlődnek, a három színes csészelevél csokoládés bíborszínű, néha

zöldes. A virágok kellemes fűszeres illatúak. Termése hamvas, okkerbarnától liláig változó színű, elliptikus, benne a lapos, fényes fekete magok fehér színű, ehető pépbe ágyazódnak. Április-májusban nyílnak, a termések augusztus-szeptemberben érnek. A természetben Közép-Kínában, Dél-Koreában és Japánban fordul elő, ahol erdőszegélyekben, patakok mentén, hegyi bozótokban él 300-1500 méter magasságban.

Az akebi Kínában és Japánban is ősidők óta alkalmazott gyógynövények, minden részüket felhasználják. A szárazakat az őszi begyűjtés után, megszáritva dolgozzák föl. Láz-, fájdalom és gyulladáscsillapító, antibakteriális, víz- és hashajtó, izzasztó, fertőtlenítő, laktációfokozó szerek készülnek belőle. A gyökérből lázcsillapító anyagokat vonnak ki, a termés gyomorerősítő hatású. Újabban a kozmetikai ipar bőrápoló készítményekben használja. A termésükben levő pép magas cukortartalmú, nyersen vagy főzve fogyasztják. Igen jelentős a C-vitamin-tartalma és fontos ásványokból (K, Mg, Zn, Fe, Mn) jóval többet tartalmaz, mint az ismert gyümölcsök zöme. Aminosavakban és zsírsavakban is gazdag. Frissen édes, kissé vaníliaszagú, joghurtba, krémekbe, pudingba keverik. Kelet-Ázsiában ültetvényeken termesztik és piacokon árusítják az akebiket. Száritott fiatal leveleiből tea készül, hajlékony, szívós ágaik kiválóan alkalmasak kosárfonásra.

Szokatlan szín és megjelenés

Könnyen és eredményesen szaporíthatók bujtással, vagy a legyökerezett hajtások leválasztásával. A magokat közvetlenül az érés után kell elvetni hidegágyba, de nehezen és rossz arányban csíráznak. Szóba jöhet még a félfás dugványozás a nyár második felében, de a gyökerezés lassú és gyenge. A jó vízgazdálkodású, vályogos talajt kedvelik a legjobban, a kémhatására teljesen közömbösek. Félárnyékban és teljes napon is szépen fejlődnek. Teljesen télállóak, csak mínusz 20 °C alatt károsodhatnak. Edzett, könnyen nevelhető növények, gyakorlatilag kórokozó- és kártevőmentesek, a szárazságot is viszonylag jól tűrik. Rendszeres metszést nem igényelnek, ha szűkesebb, a nyugalmi időben visszavágható. Magas lombos fákra, pergolákra, kerítésekre, támasztékkal falakra futtatva (akár északra nézőre is) jól alkalmazhatók. Kedvező

1. Az ötlevélkéjű akebi különböző ivarú virágai színben és alakban is eltérőek (balra nő-, jobbra hímvirág) • 2. Lombozata a tenyeresen összetett levelekkel • 3. A 'Cream Form' fajta vajszerű virágokat hoz • 4. Hím- és nővirágai együtt egy virágzatban, de elkülönülve nyílnak • 5. A háromlevélkéjű akebi virágzata. A fürt tövéénél a nő-, csúcsánál a hímvirágok láthatók • 6. A két akebi érett termései leszedve nehezen különböztethetők meg (a képen a háromlevélkéjű akebi termése)

fekvésben gyorsan, erőteljesen nőnek, csavarodva jól kapaszkodnak, akár 10-12 méter hosszú hajtásokat is nevelnek. Különlegesen szép rajzolatú, sötétzöld lombozatuk nagyszerű hatású. Mivel a háromlevélkéjű akebi levelei enyhébb teleken nem hullanak le, akkor is díszít. Elsőszámú díszértékét a szokatlan színű és megjelenésű virágai jelentik, de különös színű, néha csoportosan fejlődő termései is mutatósak.

Mindkét akebi már a 19. század második felében kultúrába került Nyugat-Európában, azóta számos fajtájukat szelektálták. A hazai kertekben is régebben ismertek, amit az is bizonyít, hogy a Nemzeti Botanikus Kertben, Vácrátóton él egy *Vigyázó Sándor*

gróf idejéből megmaradt és máig erőteljesen hajtó, egészséges ötlevélkéjű akebi példány, amely több mint 100 éves. A háromlevélkéjű akebi is jól érzi magát, rendszeresen teremnek, és rendszerint télen is megtartják lombjukat. A hazai faiskolák nem foglalkoznak akebikkel, de a kertészeti árudákban gyakran kaphatók import növények, főleg az ötlevelű akebi fajtái. Vácrátóton most kisebb kékhüvelycserjék láthatók, mert gyönyörű háromméteres példányát néhány éve egy éjszaka, több más nagyméretű ritka növényvel együtt kisták és ellopták. Akinek megfelelő területe van hozzá és kedveli a különleges, sokoldalú növényeket, annak melegen ajánlom ültetésre az akebiket és a kékhüvelycserjét is.

Kósa Géza

Bájos pohárdesszertek

Valljuk be őszintén: a nyári nagy melegben kinek van kedve hosszú órákig állni a konyhában a forró sütő mellett? Még ha a család hőn szeretett édességét alkotnánk meg éppen, akkor sem a legkedvesebb elfoglaltság. Pedig egy kis édességre mindig áhítozunk! A nyári napokon könnyebb desszerteket kívánunk, ez a gyümölcssaláták, töltött gyümölcsök ideje, de olykor elég csupán egy tál mosolygó barack vagy gyöngéden cukrozott ribiszke, jól behűtött körte.

Ha ennél édesebb kényeztetésre vágyunk, néhány pillanat alatt készíthetünk bájos pohárdesszerteket: krémeket, habokat. Friss gyümölcsöinket a kert kincseivel rafináltan fűszerezve ínycsiklandó finomságokat kínálhatunk. Előre elkészíthetjük őket, és a hűtőben várhatnak a vendégekre, vagy éppen azokra a jól megérdemelt pillanatokra, amikor a napi munka végeztével kissé kényeztetnénk magunkat.

Halmos Monika

Rózsás málnahab

Hozzávalók: 4 tojásfehérje, 150 g porcukor, 2 evőkanál rózsaszörp, 200 g friss málna, a díszítéshez friss vagy kandírozott rózsaszirmok.

A tojásfehérjéből gőz fölött kemény habot verünk, közben apránként hozzáadjuk a porcukrot, a rózsaszörpöt. Ha a hab megáll a hab-

ÖTLET

Hasonló módon készíthetünk habot tejszínből is. Málna helyett pedig kipróbálhatjuk másféle gyümölccsel is, hiszen az azonos időben érő gyümölcsök és nyíló virágok kitűnő ízharmóniát alkotnak. Válasszunk hát a rózsákhoz olyan gyümölcsöt a kertből, ami színben is illik hozzá!

verőn, óvatosan beleforgatjuk a málna kétharmad részét. Üvegkelyhekbe töltjük, a tetejére tesszük a félretett málnát és friss vagy kandírozott rózsaszirmokkal csinosítjuk.

FOTÓ: RÓZSAKUNYHÓ ALKOTÓMŰHELY VASS ANDRÁS

Szedres-levendulás csokikrém

Hozzávalók: 1 csomag hidegen kikeverhető csokoládés pudingpor, 300 ml tej, 300 g szeder, 2 evőkanál porcukor, 1 evőkanál konyak (borpárlat), 2 evőkanál friss levendulavirág.

A szedret megmossuk, lecsöpögtetjük, a konyakkal megöntözzük, porcukorral megszórjuk. A pudingot a tasakon található leírás szerint elkészítjük, majd a levendulavirágokkal, azután a konyakos-cukros szedrel elkeverjük. Üveg poharakba vagy kompótostálákba adagolva tálalásig behűtjük.

ÖTLET

Készíthetjük úgy is, hogy a tejet a levendulavirágokkal felforraljuk, majd kihűtjük, leszűrjük, ezzel a levendulaillatos tejjel keverjük ki a pudingport.

Joghurtos körtedesszert

Hozzávalók: 4 érett körte, 1 citrom, 2 evőkanál méz, 4 evőkanál kukoricapehely, 200 ml joghurt, csipetnyi őrölt fahéj.

A körtéket megtisztítjuk, apró kockákra vágjuk, citromlével meglocsoljuk. Kislábosba tesszük, kevés vizet aláöntve néhány perc alatt puhára pároljuk. Ha kihűlt, pépesítjük, de maradhatnak benne kisebb darabok is. Egy evőkanálnyi mézzel és kevés fahéjjal elkeverjük. A többi mézet egy evőkanálnyi citromlével együtt a joghurthoz keverjük, reszelt citromhéjjal ízesítjük. A körtés és a joghurtos krémet poharakba rétegezzük, a rétegek közé ízlés szerint kukoricapelyhet szórunk. Akár azonnal kínálhatjuk. A tetején jól mutat egy citromfűbóbita is.

ÖTLET

Ha nagyon puha a körténk – akár hullott gyümölcs is jó hozzá – lehet, hogy főzésre sincs szükség, elég kissé pépesíteni a gyümölcsöket.

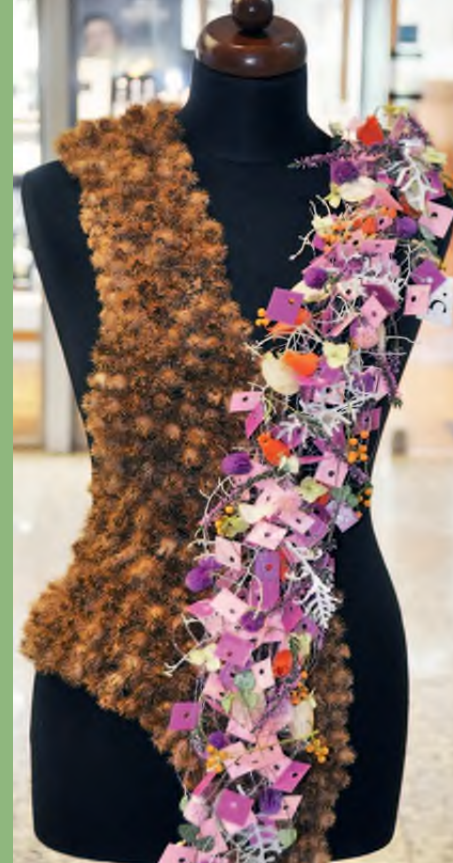
KREATÍV KALAPOK

Divatos a kalapok díszítése élő virággal, amely természetesen csak egy napra szól. Ha tartósabb darabot szeretnénk, használjunk száraz és selyemvirágokat! A Magyar Gyula Kertészeti Szakgimnázium és Szakiskola virágkötő szakos tanulói szárított virágokból, növényi részekből állítottak össze egyszerűnek tűnő, mégis átgondolt, jól megtervezett remekműveket. Az igen tartós trópusi termések mellett hazai termesztésű és vadon gyűjtött virágokat használtak. A kisméretű egyedi virágdíszeket különféle kellékekkel gazdagították, hogy még látványosabbak legyenek a női kalapok.

CSALOGATÓ VIRÁGDÍSZEK

Különös feladatot kaptak a szervezőktől a felnőtt virágkötők a SAKF (Szlovák Virágkötők Szakmai Egyesülete) posztyni versenyén. Az egyik bevásárlóközpontban megrendezett versenyen vevőcsalogató virágdíszeket kellett készíteni a ruhákat árusító üzletek elé. Az egyórás feladathoz az alapokat előre elkészíthették, a helyszínen csupán a virágokat tűzték a díszekbe. Az élő növényi részekből a megfelelő tartósságukat kellett kiválasztaniuk a virágkötőknek, hogy legalább egy hétig díszítsenek az alkotások az üzlet előtt. A versenyzők megoldásai közül mutatunk be néhányat.

LENDÜLETES CSOKROK

Pozsonyban minden évben megtartják a Flóra Bratislava kertészeti, virágkötészeti versenyt és kiállítást. A szlovák virágkötők az idén egyebek között csokrot is kötöttek a vetélkedőn. A könnyed, laza szerkezetű csokrok alakjukkal, szépségükkel, virágokkal elvarázsolták a látogatókat.

Szöveg és kép: Szabó János

LILIMOT LILIMMAL

A virágkötők és a vásárlók is kedvelik a különféle lilimokat. *Móri Imre* mestervirágkötő újszerű, elegáns esküvői virágdíszeket készített belőlük. Meghökkenítő az az ötlet, hogy kizárólag liliombimbókat tett az asz-

taldíszekbe. Az esküvők általában egy nap alatt lezajlanak az ünnepi vacsorával együtt, és hűvös helyen a virágdíszekben nem nyílnak ki a bimbók. A tálat körbefogó más virágok, például szegfű, rózsza, eltakarják a ned-

ves tűzohabot. A bimbók tetejére ragasztott kis orchideák nemcsak díszítenek, de a lilim bimbóját is zárva tartják. A pezsgőspohárba tett nyíló liliombimbó sem mindennapi virágdísz. **Sz. J.**

BAZSARÓZSA POHÁRBAN

FELHASZNÁLT NÖVÉNYEK:

Korai juhar lependéktermése

(*Acer platanoides*)

Hegyi juhar lependéktermése

(*Acer pseudoplatanus*)

Petrezselyem virágzata

(*Petroselinum crispum*)

Cserszömörce virágzata

(*Cotinus coggygria*)

Dízmák termése

(*Papaver somniferum*)

Magyar lonc virágos hajtásai

(*Lonicera tellmanniana*)

Nyuszifül virágai

(*Stachys byzantina*)

Csoportos rózsza

(*Rosa hybrida*)

Bazsarózsza

(*Paeonia officinalis*)

Vöröshagyma virágzata

(*Allium cepa*)

Vadszőlő termése

(*Parthenocissus tricuspidata*)

Tatáriszalag indája

(*Fallopia baldschuanica*)

A húszszemélyes étkezőasztalra elegáns, visszafogott, változatos növényi részekből készült vidám, nyári virágdísz. A terem szolid színéhez igazodva az alapot nyolcvan régi, metszett, vegyes méretű, kisebb csoportokba rendezett üvegpohár adta, az asztal teljes hosszában egy vonalba sorakoztatva. A vízzel feltöltött poharak sejtelmes csillogást kölcsönöztek az alapnak. A dekorációba a természetben elérhető növényi részek, termések, hajtások, indák és virágok kerültek, a főszereplő ezúttal a bazsarózsza volt.

Az asztal díszítésénél fontos szempont, hogy az egymással szemben ülő vendégek kényelmesen tudjanak beszélgetni, és mindenkinek azonos látványban legyen része, valamint tudjanak gyönyörködni a változatos növények apró részleteiben is. A pohárba helyezhető növényvariációk lehetősége szinte végtelen. Ez az asztaldíszítés nyári esküvőkre, elegáns vacsorákra és partikra egyaránt alkalmas.

Gombás Attila

SZABÓ JÁNOS FELVÉTELEI

Minden jó a virágoskertben kezdődik...
 #ehetővirág #szakácskönyv #ételfotó

Mindenkinek, aki szeretné megismerni az
 ehető virágok különleges világát, aki sze-
 retne részt venni közös örömfőzésen, tanfo-
 lyamokon, aki szeretne privát kurzust.

Ajánlom szeretettel virágokkal készült cse-
 megéimet és virágos szakácskönyveimet,
 könyvbemutató előadásokat, közös mű-
 helymunkákat - vagy csak beszélgessünk a
 virágok lényegéről - ebben az egész világ
 benne van.

Halmos Monika
www.rozsakunyh.hu
 +36309647144

HERBÁCIÓ
 A HERBÁCIÓ SZAKKÖNYV

IMMUNERŐSÍTŐ TÁPLÁLKOZÁS
 CIKÓRIAKÁVÉ
 SZIROM OLAJ
 gyógybírók és gyógynövények
 gyógyító erei kiderülnek
 a cikóriakávé, a szíromolaj
 készítéséről és használatáról

HERBÁCIÓ PLUSZ
 ZÖLDSÉGPÁRADÉ
 ISMERT ZÖLDSÉGEK
 FURA FELHASZNÁLÁSA
 a zöldségek és gyümölcsök
 gyógyító erei kiderülnek
 a zöldségpáradé készítéséről
 és használatáról

**A „MŰLT” ÉS
 „JÖVŐ” ZÖLDSÉGEI**
 a zöldségek és gyümölcsök
 gyógyító erei kiderülnek
 a zöldségpáradé készítéséről
 és használatáról

**Kaphatóak az
 újságárusoknál
 május 15. és
 augusztus 15.
 között!**

**Megjelent a legújabb Herbáció és
 a különszáma is
 "ZÖLDSÉGPÁRADÉ" címmel!**
www.herbacio.hu Tel.: 30/437 8900

GOLDEN PAWS
**TERMÉSZETESEN
 PRÉMIUM MINŐSÉGŰ
 NEDVES MACSKAELEDEK**

✓ 80% FRISS HÚS
 ✓ 100% FRISS ÖSSZETEVŐK
 ✓ VITAMINMEGŐRZŐ ELJÁRÁSSAL
 GYÁRTVA

✓ TELJES ÉRTÉKŰ MACSKAELEDEL
 ✓ EXTRA TAURINNAL

✓ KIZÁRÓLAG TERMÉSZETES
 ÖSSZETEVŐKBŐL

A TERMÉKEKRŐL BŐVEBB INFORMÁCIÓT A WWW.GOLDENPAWS.HU HONLAPON TALÁL

FÜVÉSZKERT
 1083 Budapest, Illés u. 25.
www.fuveszkert.org

Kertészkedés mesehősökkel
 (a Szamóca Kiskertész
 Tanoda programjai
 a Fűvészkertben)

Augusztus 15., 10-től:
 Nyúl Péter veteményeskertje
Augusztus 15., 11.15-től:
 Rumini datolyaparton
Augusztus 18.: Harry Potter
 és a mágikus növények
Augusztus 29., 10-től:
 Furcsa Borcsa kalapja
Augusztus 25.: Lengék
 és a „húsevő” rovaremesztő
 növények
Augusztus 29., 11.15-től:
 Nemesek nyomában
 (iskolásoknak)
Szeptember 22.
 Szüret

NEMZETI BOTANIKUS KERT
 Vácrátót, Alkotmány u. 2-4.
www.botanikuskert.hu
www.facebook.com/nemzetibotanikuskert

**Július 21. (esőnap július 22.),
 19.30:** a Musica Sonora
 Kamaraegyüttes nyáresti
 hangversenye
Augusztus 18-20.:
 Önállóan bejárható
 kerttörténeti séta
 a nemzeti ünnep alkalmából

Folyamatosan:
 Tematikus tanséták
 (hónap érdekességei,
 mesés növények-növényes
 mesék, illetve bibliai tanséta)

**SZENTENDREI SZABAD-
 TÉRI NÉPRAJZI MÚZEUM**
www.skanzen.hu

Július 15.:
 III. PFB-Skanzenfutás
Augusztus 18-20.:
 Betyáros hétvége

SZENNAI SKANZEN
www.skanzen.hu
 7477 Szenna, Rákóczi u. 2.

Augusztus 20-21.:
 Kenyér ünnepe
Szeptember 30.:
 Szenna 40

**CSAPODY VERA
 NÖVÉNYBARÁT KÖR**
 TIT Stúdió Egyesület
 Bp., XI., Zsombolyai u. 6.
 Az összejövetelek 17 órakor
 kezdődnek.
www.tit.hu

Szeptember 6.:
 Klubnap, növénybörze
Szeptember 20.:
 A növénynevelés,
 mint alkotóművészet
 (dr. Orlóci László előadása)

**MAGYAR MEZŐGAZDASÁGI
 MÚZEUM**
 Budapest, Városliget,
 Vajdahunyadvár
www.mmgm.hu

Augusztus végéig:
 Sorsfordítás – a paraszti
 társadalom felszámolása
 (1945-1962).
 Vándorkiállítás
 a kényszerkollektívázások
 történetéről.

**SZEGEDI
 TUDOMÁNYEGYETEM,
 FÜVÉSZKERT**
 Szeged, Lövölde u. 42.
www.fuveszkert.u-szeged.hu

Augusztus 4-5.:
 XI. Lótusznapok
 (www.lotusznapok.hu)

**FŐVÁROSI ÁLLAT-
 ÉS NÖVÉNYKERT**
www.zoobudapest.com

**Augusztus 22-ig
 minden szerdán, 20.30:**
 Zenés állatkerti esték

Augusztus 17-20.
 Farmer Expo + Hortico
 Debrecen
www.farmerexpo.hu

Szeptember 5-8.
 Bábolnai Gazdanapok
 Bábolna
www.babolnaigazdanapok.hu

Szeptember 6-7.
 Faiskolai Börze
 Szombathely
www.fakerteszh.hu

Fizessen elő most a Kertbarát Magazinra!

Fizessen elő a Kertbarát Magazinra
 2018. július 21. és szeptember 21.
 között és nyerjen!

Első 25 előfizetőnk az
 Oázis Kertészet 2000 Ft értékű
 vásárlási utalványát kapja,
 ami az ország bármelyik
 Oázis Áruházában
 levásárolható.
www.oazishu

A Kertbarát Magazin megjelenik kéthavonta

Előfizetési megbízás
 Előfizethető az ország bármely postáján, a hírlapkézbesítőknél,
 e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu címen, a +36-1-767-8262-es
 telefonszámon, vagy a honlapunkon: www.kertbaratmagazin.hu
 Kérjük olvashatóan töltsse ki, és küldje a Magyar Posta Zrt. Levél
 Üzletág Központi Előfizetési és Árucsoport címére: 1900 Budapest

Előfizetem a Kertbarát Magazin című kiadványt.
 Előfizetési díj egy évre augusztus 31-ig 3270 Ft, utána 3870 Ft

Név: _____
 Cím: _____
 Kelt: _____ év _____ hó _____ nap
 aláírás _____

– egér, patkány
– nyest, görény
– kullancs, bolha
– galamb, seregély
– vakond
– pele

Forel Elektronikai Kft.
2800 Tatabánya,
Kossuth Lajos u. 30.
Tel./Fax: +36 34 316 673
e-mail: spuri@spuri.hu
www.spuri.hu

IZOMKÖTŐ SZALAG	MEG- FEJTÉS, 1.	RÉSZBEN HELYRE- HOZI	TOLVAJ- NYELV SIKERES ODAER	A TÖBBES SZÁM JELE	JOHN, ANGOL ENEKES, ZENESZ	ŐZ, SZARVAS	A ZSÁK- UTCA JELE	SZÉN, HIDROGÉN VEGYJELE	ÉDESÍZÍ RABLOHÁL
FUTÁSRA BIZTATÓ SZÓ	FOLYÓ- METER, RÖVIDEN	RÖNTGEN RÖVIDEN	MEG- FEJTÉS, 2.	KAPURA RÜG INDIUM VEGYJELE		LOVAS NOMÁD NÉP V.		KÁD- SZELEKI SÁTOR- NYILÁSI	Ö
NÓTABELI ÚT JELZŐJE	KEFÉVEL SÚROL MEG- FEJTÉS, 4.	1	MEG- FEJTÉS, 3. SZÁV URALKODÓI CÍM VOLT	VAJDA SÁGI VÁROS FÉRFI, BIZ	DE MÉG MENNIVIREI ENERGIA- FAJTA	12		ÉVELŐI MÁSOKAT MEGELŐZ- VE	
ELEFANT- CSONT									
NAMÍBIA AUTÓJELE									
TEMPUS, RÖVIDEN	ÉSZAKI FERFINEV KÉTJEGYŰ BETŰ								
LEZÉR- LEMEZ, RÖVIDEN									
CSEDES, TARTÓZ- KODÓ									
AZ ÖBÖL- BEN KETTŐ IS VAN!	SAJTÓ- TERMÉK BAB, NEPIESEN	10							
NEMZETI PARK, RÖVIDEN									
GRÍZES									
SOKÁRA, UTÓLAG									
SZENT, RÖVIDEN									
FURCSA KEZDETI									
30 PERC (KÉT SZÓ)	N								

A rejtvény számozott négyzeteinek betűiből egy magyar költő neve és versének címe állítható össze. A fősorokban versét rejtettük el.

Kérjük, a megfejtést küldje be címünkre!
Kertbarát Magazin
1591 Budapest, Pf.: 294.
vagy e-mailen:
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu
Beküldési határidő: 2018. szeptember 15.
A helyes megfejtést beküldők közül három nyertes könyvjutalomban részesül.

Május-júniusi számunk megfejtése: Kányádi Sándor: Vadcsereszny
„...Gyümölcsében ott az erdő / ínyed alatt is fölsejlő, / féltve őrzött, ezerféle / édeskedvű kesernyéje.”

A felajánlott könyveket Bene Mária budapesti; Molnár Ferencné nagykováci; Németh-Ruborits Janka szombathelyi rejtvényfejtőinknek postázzuk.

Rejtvény

F	E	M	A
E	K	L	A
T	Á	N	R
E	T	Y	É

Nagyszüleink gyümölcsösének nagy múltú fajtája lett az év gyümölcse. A zamatos, fűszeres illatú, vastag héjú gyümölcs érdekessége, hogy helyes tárolás mellett ősztől akár márciusig is képes ellátni bennünket friss ízekkel. Jól termő, ellenálló fajta, alkalmazkodik a környezetéhez. Országos felmérést végeznek arról, hogy hol található meg ez a fajta, és erről térképet készítenek. A négyzetháló a gyümölcs nevét rejt. Kösse össze a betűket a zöld mezőből indulva egy kígyózó vonallal jobbra, balra, fel, le, de átlósan nem!

A helyes megfejtést beküldők között egy nyertes részére könyvet sorsolunk ki.

Címünk:
Kertbarát Magazin,
1591 Budapest,
Pf.: 294.
Beküldési határidő:
2018. szeptember 15.

A Kertbarát Magazin május-júniusi számában közölt rejtvény helyes megfejtéséért felajánlott könyvet Pálkás János tiszakécskei olvasónk nyerte.

www.spuri.hu

Szonikus madárriasztó

A szonikus madárriasztó környezetbarát módon tartja távol a madarakat előre rögzített természetes hangokkal, ragadozó madarak hangjával, valamint pisztolylövés hangjával. Így egy veszélyzóna jön létre a madarak számára, ahol a populáció drasztikusan csökken. Fő alkalmazási területek: mezőgazdasági tárolók, raktárak, erőművek, repülőterek stb.

Forel Elektronikai Kft., 2800 Tatabánya, Árpád út 61.
Tel./Fax: +36 34 316 673, e-mail: spuri@spuri.hu

A Magyar Dísfaiskolások Egyesülete
2018. szeptember 6-7-én (csütörtök-péntek)
9-17 óráig rendez meg a

25. Jubileumi Faiskolai Börzét

Szombathelyen, az Arena Savaria sportcsarnokban és szabadterületein (Szombathely, Sugár u. 18.).

A börze Közép-Európa faiskoláinak legnagyobb szakkiállítása, ahol faiskolai növények, évelők, természetközégek, gépek, öntözőberendezések, faiskolai segéd- és csomagolóanyagok kerülnek bemutatásra.

A kiállítást a szakmai közönség előzetes, vagy helyszíni regisztrációval, a nagyközönség belépőjeggyel látogathatja.

Szakmai nap: szeptember 6. (csütörtök)
Közönségnap: szeptember 7. (péntek)

Bővebb információ az egyesület honlapján található.
E-mail: info@fakerteszt.hu
honlap: www.fakerteszt.hu

OLVASSA A KERTBARÁT MAGAZIN DIGITÁLIS VÁLTOZATÁT!

Nem kell tárolni, virtuális könyvespolcán bármikor elérhető

Ajándékba is vásárolható

Kiadványát több eszközön is elérheti

Pár kattintással azonnal olvasható, előfizethető

WWW.DIGITALSTAND.HU/KERTBARATMAGAZIN

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBÓL

Szubtrópusi kertbe látogatunk: a Parco Ciani Svájc legdélibb kantonjában, Tessinben, a Luganói-tó partján található.

Izgalmas őszi menüt ajánlunk, amiben szerepet kap a vadhús az erdő adta csipkebogyóval, a jól beérett paprika, a hamvas szilva és a másodvirágzásba borult levendula.

A Bibliában többször találkozunk az olajfával, és a belőle készített olajjal. Bemutatjuk az olajfajlegyek és az olajbogyósüretek varázslatos világát.

Mit tegyünk télen a szerelemvirággal? Hasznos tanácsok a mediterrán növények teleteléséhez.

Megjelenés:
szeptember 21.

A vad ciklámenfajok hosszan nyílnak, és ha több fajt is ültetünk belőlük a kertünkbe, akkor szeptember elejétől október közepéig-végéig folyamatosan öntjük a virágokat.

Kertbarát
magazin

Készült a Kertészet és Szőlészet szerkesztőségében
Alapítva: 1977.
41. évfolyam, 2018/7-8. szám,
2018. július 20.

FŐSZERKESZTŐ:
BIZA KLÁRA
FELELŐS SZERKESZTŐ:
ALGER WENDY
TÁRSZERKESZTŐ:
SÁRKÓZI JUDIT
TERVEZŐSZERKESZTŐ:
Végh György
OLVASÓSZERKESZTŐ:
Tömpe Anna
TITKÁRSÁG: Kiss Jánosné
SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓ:
1141 Budapest, Mirtusz u. 2.
Postacím: 1591 Budapest, Pf. 294
Telefon: +36-1-273-2290
Fax: +36-1-470-0410
E-mail: titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

A címkép a Floradania felvétele

KIADJA
a Magyar Mezőgazdaság Kft.
Felelős kiadó:
SÁRI ENIKÓ ügyvezető igazgató
HÁJOS LÁSZLÓ ügyvezető igazgató

MB
MAGYAR
BRANDS

LAPTERJESZTÉS, PÉNZÜGY:
Laczó Angéla, Szabó Ildikó
MARKETING: Horváth Roland vezető
MUNKATÁRSOK: Kovács Réka,
Bárdos László tervezőgrafikus
ÜGYFÉLSZOLGÁLAT:
Husztné Csekő Emma
Tel.: +36-1-470-0411, fax: +36-1-470-0410

HIRDETÉS:
Barsi Nóra
Tel.: +36-30-982-6369
barshi.nora@magyarmezogazdasag.hu
Dohány Árpád
Tel.: +36-70-232-4231
dohany.arpad@magyarmezogazdasag.hu
Kiss Jánosné
Tel.: +36-1-273-2285, +36-1-273-2290
titkarsag@kerteszetesszoleszet.hu

Minden jog fenntartva!
A lapból értesítéseket átvenni
csak a Kertbarát Magazinra való
hivatkozással lehet.
A hirdetések és egyéb
reklámkiadványok tartalmáért
a kiadó felelősséget nem vállal.

TERJESZTÉS:
Előfizetésben terjeszti
a Magyar Posta Zrt.
Postacím: 1900 Budapest
Előfizetésben megrendelhető
az ország bármely postáján,
a hírlapot kézbesítőknél,
a www.posta.hu webshopban
(https://eshop.posta.hu/storefront/),
e-mailen a hirlapelofizetes@posta.hu
címen, telefonon a +36-1-767-8262
számon, levélben a Magyar Posta Zrt.
1900 Budapest címen.
Külföldre és külföldön előfizethető
a Magyar Posta Zrt.-nél:
a www.posta.hu webshopban
(https://eshop.posta.hu/storefront/),
1900 Budapest, +36-1-767-8262,
hirlapelofizetes@posta.hu
Belföldi előfizetési díj
egy évre 3870 Ft, fél évre 1935 Ft.
Árusítási úton terjeszti
a Lapker Zrt., a POHIRKER Zrt.,
valamint az alternatív terjesztők.

NYOMJA:
Ipress Center Central Europe Zrt.
2600 Vác, Nádas utca 8.
Felelős vezető: Borbás Gábor
A nyomdai megrendelés törzsszáma:
Sz-12/99
Nyomás: 2018. július 13.
HU ISSN 0133-9435

www.magyarmezogazdasag.hu
Szerkesztő:
Práger Ádám, Kiss Melinda

NYERHET 11 000 \$-t

ÜNNEPELJE VELÜNK A 110. ÉVET!

VEVŐ: vásároljon Briggs & Stratton motoros terméket és nyerjen 11.000 dollárt.
ELADÓ: adjon el egy Briggs & Stratton motoros terméket és nyerjen 11.000 dollárt.

Stephen Briggs (jobbra) és Harold Stratton a Briggs & Stratton FLYER - jét vezeti 1919-ben.

JÁTÉKSZABÁLYZAT ÉS RÉSZLETEK:
WWW.110BDAY.COM

ÖSSZEHAJTÁS ÉS FELEMELÉS

- ☒ KÖNNYEN TÁROLHATÓ
- ☒ KÖNNYEBB TISZTÍTÁS ÉS KARBANTARTÁS
- ☒ KÖNNYEN SZÁLLÍTHATÓ

70%-OS

HELYMEGTAKARÍTÁS

MEGDÖNTÉS ÉS TÁROLÁS

1908

2018

JOSI DOG

Powered by Josera

MEGÚJULT PRÉMIUM KUTYAELEDELEK

Minőség
Érték
Választék

NEW

www.intermix.hu

MADE IN GERMANY • MADE IN GERMANY • MADE IN GERMANY • MADE IN GERMANY • MADE IN GERMANY •

GARÁZSVÁSÁR

AZ OÁZISBAN

SZEPTEMBER
7-8-9.

Nézz be az Oázis Kertészetbe és készülj fel az ősze! Szeptember 7-8-9-én kerti gépek, szerszámok, kertészeti kiegészítők és berendezések 20-50%-os kiárusításával várunk. Nyárvégi készlet-kisöprésünkben öntözési-, grillezős-, dekorációs- és kerti bútor termékeinket szintén óriási kedvezményekkel vásárolhatod meg!*

1000
EZER FORINT

Az Oázis Kertészet
ajándék kuponja

www.oazishu

A kupon 2018. július 20. és augusztus 31. között összes áruházunkban felhasználható. Létesítésével 5000 Ft értékű vásárlás esetén 4000 Ft-ot kell fizetned. A kupon más akcióval nem vonható össze, akciós áru termékekre nem váltható be. Vásárlásonként egy darab kupon használható fel.

Kertészeti áruházaink szerte az országban:

Ajka Ipari Park, északi szektor; Budakeszi Szőlőskert Ipari Park (a Tesconál); BP-Pasarét Zilah u. 6; BP-Kőbánya Kőbányai út 47; BP-Rákosszentmihály Szlovák út 15; BP-Soroksár Helsinki út 80; Cegléd Külső-Jászberényi út 2; Csopak Mini Kossuth L. u. 15; Debrecen Balmazújvárosi út; Diósd Diófásor u. 19. (Az Intersparnál); Hajdúnánás Mini Szabadság u. 50; Jászberény Nagykátai út 17; Kecskemét Budai út, a Tesco előtt; Keszthely Semmelweis u. 2; Mohács Pécsi út, Ipari Park; Monor 4-es főút 32. km; Nyíregyháza Korányi Frigyes út 204; Szeged Alkony utca 3; Székesfehérvár Holland fásor 1; Szolnok - Szajol 4-es főút 108. km; Tatabánya Erdész u. 39. (A Dózsakertben) Törökbálint Torbágy u. 4., (az Auchannál)

* A tájékoztatás nem teljeskörű, az akció további részletei a honlapon

www.oazishu